

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almenyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskerens Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

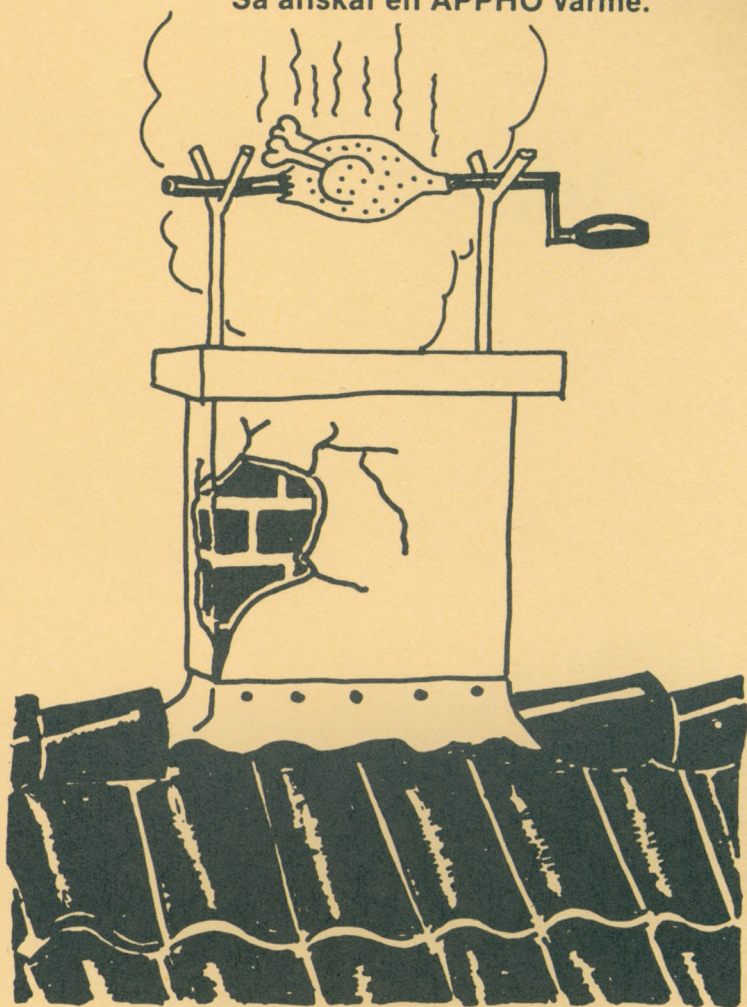
Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Brødeskov

Jul 83

Fyrer du for fuglene?
Så anskaf en APPHO varme.

BENT SØRENSEN ApS

Hammersholt . 3400 Hillerød

»Lerbjerggård«

Tlf. 26 64 47

BRØDESKOV

JUL 83

Redaktion

Ellen Andersen (ansvarsh.)
Gertrud Andersen
Knud Jensen
H.K.Ejlskov
Inge Pedersen
Lisbet Rubinstein
Jørgen Sandberg
Poul Walbjørn
Karen Werchmeister
Knud Werchmeister

Salg

Børn besøger husstandene
Ved møder og fester

Pris

Kr. 20,-

Restoplaget af tidligere årgange
sælges for kr. 40,- (enkeltvis
kr. 8,-)

Kasserer

Peter Bach

Tryk

Kregme Bogtryk

Forside

Parti fra Hammersholt

Foto

Henrik Sandberg m.fl.

Silhouetklip

Børn fra Hillerød Lilleskole

Kære læser!

Så har vi jul igen og BRØDESKOV JUL for 11. gang. Vi har nu nået den alder, hvor vi forhåbentlig er kommet over de fleste børnesygdomme og har fået skabt vore egne traditioner.

Overskuddet fra salget af BRØDESKOV JUL 1983 vil gå til vore jævnaldrende, nemlig Det danske Spejderkorps' Brødeskov-gruppe.

Det er dejligt, at nogle vil gøre et arbejde for det lokale, hvor - i dette tilfælde - børnene kan nyde spejderlivets glæder i de hjemlige omgivelser. Der findes allerede en del af den rigtige spejderånd her i området, idet BRØDESKOV JUL's indhold som sædvanligt er indsamlet blandt områdets beboere.

Vi håber på et godt salg trods de økonomisk lidt stramme tider, og at læserne, udover at række spejderne en hjælpende hånd, vil have fornøjelse af årets hæfte.

Glædelig Jul og Godt Nytår.

Redaktionen.

Udgivelse m.v.

Vi vil gerne udtrykke en tak for hjælp og bidrag fra forfattere m. fl., samt for de fotos og tegninger, som vi har fået lov til at trykke.

Tak til annoncører for støtten.

Jul på Færøerne

GLEDELIG JÓL - GLÆDELIG JUL.

Eg eri jólamaðurin
við stórum gráum skeggi,
í koti og svørtum knæbuksum
eg búgvi í hulduheyggi.
Jólini nærkast í hvørjum,
allarbæst mær hugnar í Føroyum,
nú er stund at gleða seg,
tí jólini nærkast í hvørjum.

Det er den færøske julemand, der synger en adventsvisе til alle færøske piger og drenge. Han indleder med en beskrivelse af sit ydre: Jeg er julemanden med stort, gråt skæg, iført vadmelsskofte og sorte knæbukser. Dernæst afslører han, hvor han bor, nemlig blandt huldrefolkene i gravhøje. De næste fire linier er selve omkvædet, som nationalistisk hævder, at julemandens foretrukne land i verden er Færøerne. Derfor er der grund til at glæde sig "tí jólini nærkast í hvørjum - fordi julen nærmer sig efterhånden".

Hermed har vi afsløret, at den færøske julemand både i udseende og påklædning er meget anderledes end den danske julenisse i rødt nissetøj med langt hvidt skæg og træsko. Den færøske jul var indtil for en generation siden meget anderledes end den danske. Det

skyldes, at den færøske folkekultur og folkekarakter beroede på århundreders isolation, indtil 1856, da monopolhandelen var ophævet. Øerne var totalt udelukket fra enhver form for europæisk indflydelse og formåede i denne isolation at udvikle arven fra middelalderens norske bondekultur til egen kultur. Denne kultur har Færøerne stort set formået at bevare. Men århundreders samhørighed med Danmark har sat sit præg ikke mindst på julehøjtiden, som bliver mere og mere "daniseret". De fleste færøske hjem holder i vor tid en jul, som til forveksling ligner den danske med juletræ, julegaver, andesteg, rødkål og risengrød.

Derfor foretrækker jeg i det følgende at skrive om den gamle originale færøske jul, således som mine

forældre og bedsteforældre husker den, og således som den endnu holdes ude på de mest isolerede færøske bygder.

Julen var årets vigtigste fest. Julehøjtiden varede fra juleaften til Hellig-Tre-Konger. Tiden kaldes også "Stjernehellig", for da kunne man se syvstjernen på himmelen, og det var desuden tegn på, at man kunne holde fri om aftenen, hvorfor denne tid især benyttedes til at besøge hinanden og spille kort. I denne periode måtte intet redskab snurre hverken spinderokken eller tekstilredskaber. Det havde sin årsag i den gamle folketro, at man måtte hverken strikke eller væve til mændene på havet i denne periode, da var der for alvor risiko for, at de druknede på havet. Der er mange beretninger om ulykker, forårsaget af tøj virket mellem jul og Hellig-Tre-Konger.

Alle kvinder skulle være færdige med påbegyndt håndarbejde inden julehøjtiden. Det, der ikke var færdigt, blev kaldt "jölattröll" - juletrold. Lille juleaften, to-laksmessudagur, risikerede de kvinder, der sad med halvfærdigt håndarbejde, at deres ting blev hængt op i røgstuen som juletrold til megen spot og spe. Alle i familien blev udstyret med nyt tøj til højtiden, det tog man på juledag, når man gik i kirke. Især var det spændende for de små drenge på fire år, som for første

gang blev iført bukser med blanke knapper.

Et par dage før jul, lille juleaften, blev alle arbejdsredskaber gemt væk, og røgstuen fik en omgang hovedrengøring. Det der var over mandshøjde vaskede mændene, idet det ansås for uanstændigt for kvinderne at gå på røgstuebjælkerne. Afvaskningen var en lang og møjsom proces, da tømmeret var sodet og røget meget til igennem årets løb. Som vaskemiddel anvendtes vand blandet op med sur urin og fåretalg. Men alt blev til sidst afskylllet med koldt vand. Når kvinderne var færdige, kogte de kød til middag, og så spiste alle sammen. Mændene var dog privilegerede, idet de ovenikøbet fik et stort glas brændevin. Man fjernede også det øverste beskidte muldlag på gulvet og lagde et nyt lag oven på. Jorden blev fordelt over hele gulvet, hvorefter man forenede det nyttige med det fornøjelige ved at danse færøsk dans i timevis, indtil gulvet var stampet godt til. Når det skulle være særlig fint, strøede man hvidt sand fra stranden ovenpå.

Man holdt ikke juleaften i egentlig forstand, men i dag har mange antaget den danske skik at spise gås juleaften. Der var heller ikke kirkegang juleaften, det er blevet indført i dette århundrede. Mange steder spiser man også i vor

tid "ræstan fisk og sperdøl", det er vissen fisk og fårets bagtarm fyldt med talg. Julegaverne blev så småt indført i tyverne, medens juletræet kom langt senere - først efter anden verdenskrig. Julegaverne blev delt ud juledag. Først i efterkrigstiden har julegaverne fundet deres plads under juletræet, hvorfra de blev hentet og åbnet juleaften. Da jeg var barn i halvtredserne, husker jeg, at vi hver eneste juleaften hængte en tom strømpe op i værelset, inden vi gik i seng. Langt ud på natten lå man med opspilede øjne for at afsløre julemanden, men man faldt altid i søvn, og strømpen var hver eneste julemorgen fyldt med julegodter. Hele julenatten var der lys i alle rummene, også i stalden. Lysene skulle minde om den julenat, da englenerne viste sig for hyrderne på marken og bebudede Jesus fødsel, den Jesus, som senere kaldte sig for "verdens lys".

Julemorgen stod man tidligt op, alle som man mødte, ønskede man glædelig jul. Der blev disket op med årets overdådige frokost, som bestod af brød, smør, skærpekød (tørret fårekød) samt fersk kød. Desuden var der en julekage med rosiner i. Mændene spiste først, dernæst spiste kvinderne og børnene. Da frokosten var indtaget, tog mænd, kvinder og børn deres nye tøj på og gik i kirke kl. 12.-alle uden undtagelse. Efter gudstjenesten spiste man fersk el-

ler vissent fårekød med kartofler og sødsuppe. Juledag var en meget hellig dag, hvorfor den blev tilbragt i stilhed, ofte læste faderen op af en postillie eller en anden religiøs bog. Denne dag blev der hverken spillet kort eller danset. Om eftermiddagen gik man igen i kirke, og denne gudstjeneste kl. 16 var julens højdepunkt. Lysene var tændt over det hele på alteret, lysekronen og ved bænkene.

Anden juledag havde derimod et verdsligt præg. Man gik i kirke kl. 12 eller læste postillien. Middagen var den samme som juledag. Dernæst gik man på besøg, d.v.s. man gik fra hus til hus, og ingen måtte bære julen ud. d.v.s., ingen måtte forlade huset, uden at vedkommende havde smagt på husets julegodter. Denne dag blev der også drukket brændevin, en snaps i hvert hus, og selve aftenen var årets største danseaften, hvor man dansede til den lyse morgen. Denne tradition holdes stadigvæk i hævd på Færøerne. Det skal tilføjes,

at den færøske juledans fortsætter helt indtil fasteindgangen, hvorpå kortene bliver lagt på hylden, og den færøske dans henlagt til efter fasten til anden påskedag, hvor der igen dances til den lyse morgen.

Hellig-Tre-Konger's aften spiser slægt og venner igen "ræst kjøt og súpan" - den færøske nationalret, hvorefter juletræet smides ud på bålet og brændes.

Men det tager lang tid, inden vi når så langt. De færøske børn er nøjagtig lige så utålmodige som de danske børn, så derfor sidder de i denne tid rundt omkring på de sytten grønne øer med store forventningsfulde øjne, alt imens de synger julemandens adventuresvis:

Eg veit, tey sita og gleða seg
bæði á bygd og í býnum,
nógvar verða gávurnar,
tí hvør má halda á sínum.
Jólini nærkast í hvørjum,
allarbest mær hugnar í Føroyum,
nú er stund at gleða seg,
tí jólini nærkast í hvørjum.

stavnsbundet fra sit 9. til sit 40. år, og i denne tid kunne herremanden udskrive ham til militæret i 8 - 12 år og iøvrigt, når det passede ham, hvis bonden var genstridig eller doven på sin gård. Hvis han ved endt tjeneste vægrede sig ved at tage gård eller gøre hoveri-pligt, kunne han yderligere sendes i trøjen i 6 - 10 år. Stavnsbåndet blev i 1746 yderligere stræmmet, idet man da forlængede det til livstid. Disse meget snærende bånd for bonden betød et langsomt men sikkert forfald af gårdbruget, hvilket også smittede af på godserne, selv om ridefogederne ydede en stor indsats med krabask og træhest overfor den genstridige bonde. Herremanden havde i det store og hele hånds- og halsret over bønderne, og de enkelte godser havde deres ordensreglement, der nogle steder blev håndhævet særlig korporligt, alt efter fogedens fantasi og forgodtbefindende. Disse hårde straffemetoder førte undertiden til sammensværgelser blandt bønderne, der dog som oftest måtte trække det korteste strå. I sjældnere tilfælde gik det på livet løs, og det skete, at en herremand blev slået ihjel af sine bønder. Denne skæbne fik Knud Bekker til Bækkeskov, der beskrives som en særlig ondsindet rad. Da han en dag red ud for at tilse sine hovbønder, omringede de ham og slog ham ihjel med deres redskaber, men dette kom bønderne til at bøde hårdt for, idet 11 af drabsmændene senere blev

henrettet og 3 kom på livsvarigt strafarbejde.

Blandt datidens godsejere var der dog også fornuftige og venligtsindede folk, der indså det uholdbare i, at bønderne blev stedse mere dovne og fordrukne i al deres håbløshed.

I midten af det attende århundrede påbegyndtes der flere steder i landet et reformarbejde, der sigtede

på bedre driftsmetoder på godserne, samt på at højne bøndernes sociale status og imødekomme den frihedstrang, mange bønder havde. I 1757 stiftedes den første af en række kommissioner, der skulle lægge linie for nye reformer på landbrugsområdet. Kommissionens instruks omfattede bl. a. deling af fælles

overdrev, indhegning af marker for at sikre markfreden, sammenlægning af smålodder, istandsættelse af veje, oprensning af vandløb og åer, ja et punkt var endog: "hvorledes den skadelige tobaksrygning, der tiltager daglig hos gamle og unge", kunne indskrænkes, og endelig en passus om mere frihed og bedre oplysning til bonden. Men dette sidste var store dele af adelen ikke så interesseret i, og arbejdet skred langsomt på disse områder. Da Christian VII blev konge, viste han sin interesse for reformer ved at nedsætte landbokommissionen af 1767, og han gennemførte reformer på krongodser i Københavns amt, hvor han indførte arvefæste, hvilket vil sige, at bonden fik ret til at lade sin gård gå i arv til sønner eller slægtninge. Dette arbejde skulle have været fortsat i Frederiksborg og Kronborg amter, men gik i stå på grund af en indflydelsesrig regering, der hovedsageligt bestod af godsejere med en konservativ indstilling til bondefrigørelsen. Ove Høegh Guldberg var en af hovedkræfterne på denne bremse. Det første reformarbejde i Nordsjælland, hvor bondens frigørelse var i focus, blev gennemført af nogle fremsynede folk på Hørsholm og Bernstorff godser, hvor især A. P. Bernstorff viste initiativ. På Hørsholm gods afskaffedes hoveriet allerede i 1759. Man udstykkede hovmarken i 12 parceller, og i 1761 blev der udstedt arvefæsteskoeder til godsets gårdfæ-

tere. Dette viste sig meget hurtigt at bære frugt. I 1768 skriver fogeden i sin indberetning "hvor nyttigt det er, at bonden befries for slaveri og tvang, har de 8 år, der er forløbet, siden de nye indretninger udførtes, nok vist. Afgrøderne er 2/3 større end tidligere. Der er ingen restancer. Gårdene holdes i bedre stand. Tvang kan nu spares for at få gårdene besat. Bonden stjæler ikke i skoven som tilforn".

På Bernstorff gods, der omfattede Ordrup, Gentofte og Vangede med tilsammen 42 gårde, gennemførtes omtrent samtidig en tilsvarende reform.

Men først efter det ublodige kup i 1784, hvor kronprinsen, den senere kong Frederik VI, tiltog sig magten efter sin sindssyge far, Christian VII, og fik smidt Guldbergregeringen ud, kom der gang i reformerne. Kronprinsen fik nedsat en kommission for krongodserne i Frederiksborg og Kronborg amter, den såkaldte "Lille landbokommission". I denne kommission sad bl. a. de meget fremskridts- og bondevenlige brødre Chr. Ditlev og Ludvig Reventlow samt A. P. Bernstorff, som tidligere havde vist initiativ på sit gods nord for København. Kommissionen fik hurtigt udarbejdet regler for ophævelse af hoveri og overgang til selveje. I reglerne indgik forskrifter om udskiftning af jord, hvilket især

skulle ske ved sammenlægning af smålodder. Desuden skulle markerne indhegnes eller inddiges af hensyn til markfreden. Marker og bygninger skulle holdes i god stand. De enkelte bønder skulle således vurderes på deres dygtighed, om de var egnede til at blive selvejere, eller om andre og dygtigere folk skulle overtage krongodsernes gårde. Når betingelserne var opfyldte, mente kommissionen, at der ikke kunne være tvivl om, at en bonde kunne klare sig som selvejer. De bønder, som manglede de nævnte egenskaber, kunne man understøtte, hvis de uden egen skyld var ned-sunket i fattigdom. Men skyldtes deres tilstand dovenskab, ville de alligevel blive fradømt deres fæstebrev på et eller andet tidspunkt til fordel for en mere driftig bonde.

Ved rejser i amtet undersøgte kommissionen grundigt bondens forhold. I 1788, samme år som stavnsbåndet blev ophævet, havde man udpeget de første 17 bønder, som var værdige og egnede til at få udstedt arvefæsteskode på gårdene. Heraf var de 13 fra Kronborg amt, men kun 4 fra Frederiksborg amt. Af disse 4 var 2 fra Freerslev, 1 fra Nr. Herlev og 1 fra St. Havelse. Uddelingen af disse første skøder kom til at ske under meget højtidelige former, idet de få udvalgte bønder modtog deres skøder ved en festlighed på Frederiksborg slot. Først talte slotsprovsten og der-

næst Chr. Ditlev Reventlow til Christianssæde, der var leder af kommissionen. Han sagde bl. a. om bønderne, at de med usædvanlig flid og mod havde arbejdet med på reformerne, og de tidligere tiders miskendte bønder ville med Guds velsignelse blive et arbejdsomt, lykkeligt og kækt folk, af hvis velstand alle andre stænder ville tage deres udspring.

Allerede i 1791 havde alle 17 bønder i Freerslev gjort sig værdige til at få skøde, 1 Nr. Herlev havde 2 fået skøde, og 13 havde ansøgt. Hammersholts 9 bønder indgav i 1790 ansøgning, men fik først alle skøde i 1799. Nr. Herlevs resterende bønder fik derimod alle skøde i 1791.

Disse reformer satte meget hurtigt gang i udflytningen, selv om nogle nærede en vis angst for at flytte fra det mere beskyttede landsbyfællesskab. Af nyere kort fra perioden 1810 - 1840 kan man se, at der er tyndet gevaldigt ud i Nr. Herlevs gårde. Herlevgård er i den henseende ikke typisk, idet den er sammenstykket af flere gårde, men den sidste typiske fæstegård - Dønnegård - skulle altså få lov til at ligge på sin bylod lige til 1982.

Orla Svendsen
Nr. Herlev

Den susende skov

Det suser gennem skoven
og træerne svajer i takt
og alle toppenes grene
bli'r grebet af vindens magt,
og alle skovens småfugle
det lille egerne med
bli'r gynet, mens rådyr og hare
i skovbunden søger fred.

Det suser gennem skoven
og mennesker færdes her
de gemmer sig bag ved løvet
betragter dyrenes færd.
De søger lykken at finde
betænker skovens mystik
men ved dog, de selv er herrer
og ser alt med herskerblik.

Det suser gennem skoven
og frosten og sneen ta'r fat
og hele skovens verden
bli'r dækket af sneens vat.
Nu søger dyr og mennesker
efter føde med stort besvær
og mange må bukke under
de stærke kun lever her.

Det suser gennem skoven
den vinter er hård og lang
og hver stor og lille skabning
vogter sin fjendes gang.
For ufred alle nu glemmer
at skøn er den susende skov
at overleve i kulden
betyder at gå på rov.

Det suser gennem skoven
et lys så fjernt man nu ser
og alle som mod det skuer
tænker: "Kommer det her"?
Mens stille lyset sig nærmer
bli'r tyst nu den susende skov
andægtigt og spændt man venter
og ingen vil nu gå på rov.

Det skinner gennem skoven
og stjernen så lys, så klar
på hver en frysende skabning
sin stråle nu sænket har.
Den stråle varmer så hurtigt
på menneske, egerne og fugl -
så stor og lille kan føle
den kommer med budskab om jul.

Det lyser gennem skoven
og julestjernen er nær
med strålende hvide krystaller
smukt pynter den skovens træer
Bort er al ufred nu gået
med klokkeklang meldes der om
at julens budskab har nået
den store susende skov.

Og stjernen lyser i skoven
på dyr og mennesker med
da mærker hver eneste skabning
en dyb og hellig fred.
En stille glædeståre
rinder i sneens spor
da ta'r de hinandens hænder
og bøjer sig dybt mod jord.

Jesper Krogsdal

HAMMERSHOLTS SIDSTE SOGNEFOGED

Inger og Henry Andersen i deres hjem i Ny Hammersholt

De fleste mennesker i Hammersholt-området kender tømrermester Henry Andersen og fru Inger. De flyttede her til egnen i 1944 og har siden drevet tømrervirksomhed her.

Henry Andersen er født i 1914 i North Dakota i USA, hvor han tilbragte sine første barneår på sin fars farm, indtil familien rejste tilbage til Danmark. Han er ud af

gammel tømrerfamilie - et digert værk fortæller om slægten "Ole Hugger" - så det var nok ingen overraskelse, at han valgte træ-vejen.

Som nygifte boede Inger og Henry Andersen i Ringsted, men solgte huset (for den svimlende sum af 18.000 kr.) og drog af til det Nordsjællandske, nærmere betegnet Gl. Hammersholt.

Alle disse penge var beregnet til at starte forretning for, men på grund af krigen og de deraf følgende vanskelige tider, besluttede de i første omgang at sætte pengene i banken. Men det var ikke så lige til - bankdirektøren skulle spørges, før tilladelsen blev givet, og så blev det uden renter!

Til gengæld var det lettere at låne penge. Et par år efter forespurgte Henry Andersen i banken om mulighederne for et lån i et nyopført hus. Et par dage efter henvendelsen dumpede en check ind ad hans brevsprække, hvorefter han kunne regne ud, at lånet var bevilget, og at han kunne ordne det formelle bagefter.

Det var ikke let at drive tømrervirksomhed dengang. Træ var ikke til at opdrive. Da Henry Andersen engang skulle reparere et spiltov til hestene hos en bonde, fik han den besked hos tømrerhandleren, at man kun handlede med gamle, faste kunder, og det hjalp ikke at fortælle, at een gang skulle man jo starte kunde-forbindelsen. Så måtte kunden selv tage til byen efter tømmeret, så stalden kunne blive i orden. Fru Inger husker også engang, da de brugte forskallingsbrædderne fra loftet til en havelåge, for at børnene ikke skulle løbe ud på vejen.

En overgang lavede Henry Andersen

trælegetøj. Han fik ideen fra en ven og var så heldig at få tre læs bøgetræ på Hillerød Savværk (den daværende forvalter hed Povl Christiansen), og så gik han i gang med at lave dukkevoгне, heste, legevoagne o.s.v., og salget gik strygende og hjalp til med at holde skindet på næsen i de svære krigsår. Der står sikkert stadig legetøj rundt omkring på egnen i "Henry Andersen design".

En dag blev familien Andersen tilbudt en grund i Ny Hammersholt og besluttede at bygge eget hus og værksted der. Der var temmelig

øde, kun ganske få huse, men med dejligt udsyn over bakkerne. Desuden havde det den fordel, at man nu kom under Hillerød telefoncentral. Det kunne nemlig godt være lidt langsommeligt på den gammeldags landcentral, før man fik den ønskede forbindelse, så man af og til havde på fornemmelsen, at det var hurtigere at tage cyklen.

Men området blev som bekendt ikke ved med at være øde, og Henry An-

dersens fik både naboer og nok at lave i forretningen. Ofte var værkstedsgården fyldt op med tømmer til flere huse, og der blev ansat flere svende til at klare ordrerne. Folk kom ofte for at få bygget deres drømmehus - og så var det jo altid spændende at se om det holdt, både budgettet og drømmene. Arbejdet bestod af egentligt tømrerarbejde og snedkerarbejde, dengang var der f.eks. ingen, der købte køkkenelementer, næh, alt blev specielt lavet til lejligheden.

Henry Andersen har også haft mere specielle opgaver. Bl.a. har han deltaget i restaureringen af både Nr. Herlev og Nødebo kirker. En stor del af inventaret herfra har været en tur om ad Hammersholt for nænsomt at blive repareret og forstærket, et arbejde, der både kræver håndelag og pietetsfølelse. Den slags er ikke noget, man kan "stå i lære" til, men som Henry Andersen siger: "Det er noget, der sådan kommer hen ad vejen".

Nu tænker Henry Andersen så småt på at blive pensionist, og hans kone glæder sig vældigt til at have sin mand for sig selv, så de sammen kan dyrke deres mange interesser.

Men tømrervirksomheden er en ting, en anden er hvervet som sognefoged i Hammersholt, som Henry Andersen var beskikket til fra 1954 til ord-

ningen ophørte i 1968 efter kommunesammenlægningen. Hammersholt sognefogeddistrikt bestod af Hammersholt og det nuværende Ny Hammersholt samt et par "øer" ved Kongevej og Viekjærgård.

Rådfører man sig med et leksikon, står der, at sognefogedhvervet blev oprettet iflg. en forordning af 11.11.1791, som en underordnet politimyndighed til at overvåge, at god orden blev opretholdt, og at de udstedte forordninger blev overholdt.

Til hjælp for sognefogeden i hans arbejde fik han udleveret en "Vejledning for sognefogeder", der var

fylldt med anvisninger på, hvordan man skulle handle i de forskellige situationer.

Man blev beskikket af amtmanden efter indstilling fra sognerådet, og efter at landbetjenten, der var nærmeste foresatte, havde talt med de indstillede.

Sognefogedens arbejde bestod i - udover at opretholde god ro og orden, som det hed i vejledningen - at opkræve afgifter til amtet, inddrive skatterestancer (af mindre beløb), foretage udpantninger og forkynde stævninger.

Det var ikke altid lige morsomt at skulle ud i sådanne ærinder. Dels var der tilfælde, hvor forholdene var små, og hvor næsten kun viljen til at betale var til stede, og dels det modsatte. Så måtte man jo udvise konduite og få det bedste ud af det. Men Henry Andersen pointerer, at folk stort set var vældig flinke og samarbejdsvillige og var klar over, at han kun udførte et pålagt hverv.

Hvis der var ildebrand i området, skulle sognefogeden møde op og give sit besyv med til opklaringen af branden. Sognefogeden var fornemt udstyret til den slags lejligheder med kasket, stav og politiskilt.

Sognefogeden skulle også formidle

hundetegn. Havde man en landbrugsejendom, var det gratis at holde hund, men ellers måtte man betale for det. Hundetegnet skulle under alle omstændigheder hentes hos sognefogeden. Altså, var det at hanke op i vovsen og stille hos sognefogeden for at få papirerne i orden. Man klassificerede hundene i to kategorier: store og små, og havde til det brug et hundemål. Historien mel-

der ikke noget om, hvorvidt nogen hunde var dresserede til at gå ned i knæene for at spare lidt. Desuden skulle hundens race beskrives - det kunne godt volde lidt besvær, hvis den var resultatet af en forbudt udflugt. Så måtte man jo bare tage fantasien i brug, så der er nok beskrevet nogle specielle Hammersholt-hunde i de officielle protokoller i tidens løb.

Et af sognefogedens mere kendte hverv var at foretage borgerlige vielser. Henry Andersen har i sin sognefogedtid viet 22 par. Normalt foregik det ved, at brude-

parret kom ind i god tid og aftalte tid for vielsen. Når højtideligheden var overstået, serverede fru sognefogeden et glas vin og ønskede Til Lykke, ofte med en buket blomster til bruden, og så hyggede man sig lidt sammen, før brudeparret drog af til deres eventuelle private festligheder. Det kunne også hænde, at nogen kom uanmeldt med kongebrev. Så fik man travlt. Brudeparret blev "holdt hen med snak", mens der gik bud efter ægteskabsprotokolens 2. eksemplar, der af sikkerhedsgrunde skulle opbevares et andet sted. Sommetider måtte man også i hast rekvirere et par naboer eller venner til at optræde som vidner, men man prøvede altid på at gøre vielsen så højtidelig som muligt.

Sognefogeden var også pligtig til at møde ved sessionerne som lægdsmand og varetage de unge menneskers interesser, om problemer skulle opstå. Deltagelsen var som oftest af mere ceremoniel karakter og hørte til de mere hyggelige opgaver. Sessionerne foregik i salen på det daværende hotel Leidersdorff og startede højtideligt og traditionsrigt hver gang.

En gang om året blev alle protokoller revideret af politimesteren, som på denne måde kunne holde sig underrettet om, at alt var under kontrol i det Hammersholt'

ske sognefogeddistrikt.

Men der var jo en virksomhed at tage vare på ved siden af sognefogedjobbet, og derfor var det ofte fru, der klarede sagerne, hvis manden var ude i forretninger. Hun passede frem for alt telefonen og aftalte tider, hun udstedte hundetegn, sørgede for vin og blomster til velser, og var i det hele taget medvirkende til, at folk ikke følte sig trykkede overfor myndighederne.

At folk skønnede på den venlige stemning, fik man bevis på, da sognefogedordningen ophørte, idet mange gav udtryk for, at ét var, at man nu måtte tage helt til Hilerød for at få ordnet sine sager, men man blev også snydt for en hyggelig sludder.

Der er ingen tvivl om, at Inger og Henry Andersen i de 14 år som sognefogedpar har oplevet mange morsomme, interessante og vel også lidt mere triste episoder, men som beskikket embedsmand har man tavshedspligt, og hvad angår den slags forhold, er deres munde lukket med syv segl.

E. A.

I VEJLEDNING FOR SOGNEFOGDER FRA 1892

STÅR FØLGENDE OM SNEKASTNING:

XI.

Snekastning.

Snekastningspligten. Snekastningen er en Kommunerne paahvilende Byrde.

Alle indenfor Kommunens Grænser beliggende offentlige Veie skulle holdes tilbørlig fastede, medmindre Amtsraadet har tilstaaet Kommunen Fritagelse herfor. Saadan Fritagelse kan kun meddeles for høist 3 Aar ad Gangen.

Sogneraadet bestemmer, paa hvilke offentlige Gangstier Sne skal fastes (Lov 9. April 1891 § 1).

Tilfhyet. Det paahviler Snefogderne, der bestiftes af Sogneraadet med Amtsraadets Stadsjæftelse, at foranstaltte og føre Tilfhyet med Snekastningen (Lov 1891 §§ 11 og 12). Det er kun,

naar Forsømmelse med Arbejds Udførelse finder Sted, at Sognefogderne i Medfør af deres Bestilling have noget med Snekastningen at gjøre. Det er Politiet (Politimestrene og Sognefogderne) der føre

Tilfhyet med, at alt Snekastningen vedrørende, navnlig paa Poststrutene, tilbørlig udføres. Dertilfhyet med Snekastningen føres af Amtmændene (Lov 1891 § 20).

Før paa behørig Maade at kunne føre Tilfhyet, bør Sognefogden nøie gjøre sig bekendt med de Regulativer og Vedtægter, der udsærdiges angaaende Snekastningen i Sognet.

Sognefogden kan i fornødent Fald lade Arbejdet udføre for den forfømmelige Kommunes Regning (Lov 1891 § 20).

En Sognefoged kan ikke være Snekastningsfoged (Justitsmin. Skr. Nr. 288, 22. Octbr. 1891).

Reglerne for hvorledes Snekastningsarbejdet skal forrettes. Snekastningen skal finde Sted hurtigt mulig og saaledes, at Landeveiene og de offentlige Veie, der tjene som Poststruter eller til Forbindelse med Jernbanen, først fastes. I fornødent Fald skal der, paa snart Snefald har gjort en Veis Retning ukenkelig, drages Omhyggelse for, at denne for Kommunens Regning betegnes med isnefaldende Mærker.

Snekastningen skal udføres tilbørlig, og maa Sporene fastes til den Bredde, som efter forudgaaet Forhandling med Sogneraadene fastsættes af Amtsraadet.

Indkørslen til Nr. Herlev fra Lyngvej.

JULEDRIKKE

GLØGG. 8 personer.

10 kryddernelliker

4 stk. hel kardemomme
skallen af en citron

1 dl rosiner

4 svesker

1 stang kanel

koges i lidt vand, hvori kommes
50 g smuttede mandler. Dette til-
sættes $\frac{1}{2}$ l Brøndum, 1 dl portvin
og 1 dl rødvin. Opvarmes, mens
man smelter 4 stk. hugget sukker
i en ske over f. eks. et stearin-
lys. Sukkeret røres ud i gløggen,
som ikke må koge, men selvfølgelig
skal være godt varm, når den ser-
veres.

ALKOHOLFRI GLØGG. 12 dl.

Hæld 3 dl solbærsaft, 1 l vand 2
stk. hel kanel, 2 stk. syltet in-
gefær, 1 tsk. hele nelliker og 1
stk. pomeransskal i en gryde. Lad
det koge op og herefter trække en
time. Kom derefter $1\frac{1}{2}$ dl rosiner
i, varm det op til kogepunktet og
smag til med sukker.

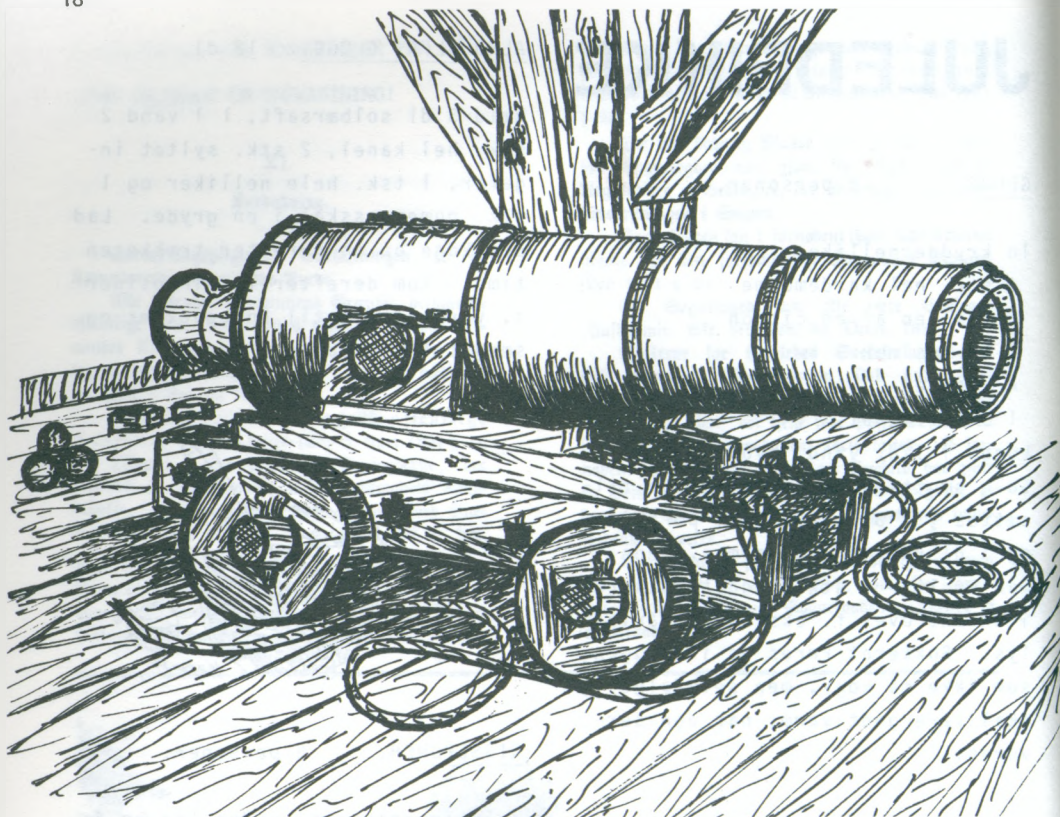

NISSEPUNCH. 6 personer.

$\frac{1}{2}$ l kirsebærsaft, væden fra en ds.
mandariner og 1 flaske druesaft
varmes op i en gryde. $\frac{1}{2}$ stang
kanel og 4 hele nelliker pakkes i
en gazepose og lægges i gryden.
Herefter hældes 50 g rosiner i
gryden, som opvarmes til lidt før
kogepunktet. Smag til med sukker
og kom mandarinstykkerne i. Ser-
veres herefter i krus med ske.
(Husk at fjerne gazeposen inden).

MUMME. 4 tørstige personer.

I en stor kande blandes 1 porter,
2 guldøl, $\frac{1}{2}$ l cider og et stort
glas jubilæumssnaps. Omrøres in-
den serveringen.

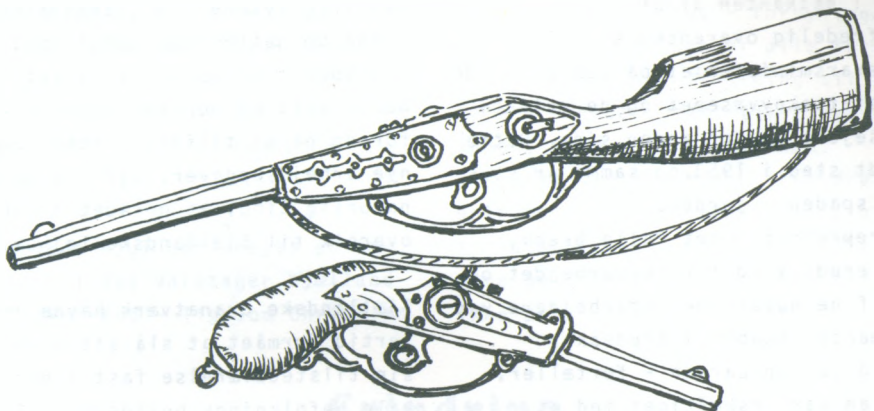
Sjællandske Parkområde Brødeskov

Sjællandske Parkområde kan føre sin historie tilbage til den 18. august 1602, da Christian d. IV udnævnte arkelimester Hans Kost til chef for det nyopførte tøjhus på Slotsholmen i København.

Her fra Slotsholmen styredes den samlede forsynings- og vedligeholdelsestjeneste for Danmark og Norges væbnede styrker. I næsten 300 år fungerede dette tøjhus. Her blev krigsmateriellet

opbevaret, når det ikke var i brug, her blev det vedligeholdt, og her fandt i en vis udstrækning nyfremstilling sted.

Bygningerne blev efterhånden overbelagt og overbelastet, og ved Christiansborg Slots brand fik man endelig øjnene op for den brandfare, tøjhusets virksomhed indebar. Samtidig blev pladsen mere og mere kneben, bl.a. på grund af den hi-

historiske våbensamlings vækst. I 1888 vedtog rigsdagen at opføre en ny geværfabrik på en grund ved Kalvebod Strand. I løbet af de kommende år blev Rustkammergården, som fabrikken blev kaldt, suppleret med et større antal fabriks- og magasinbygninger. Aktiviteterne fra Christian d. IV "Gamle Tøjhus" flyttede nu til "Ny Tøjhus" på Amager Boulevard. Dette blev hovedsædet for den tekniske tjeneste - benævnt Hærens Tekniske Korps - (senere Forsvarets Krigsmaterielforvaltning), Våbenarsenalet og Sjællandske Tøjhus. Efterhånden som aktiviteterne voksede, måtte man se sig om efter mere plads. Området, som i dag er kendt som "Christiania", blev inddraget i virksomheden, og til de store våbenleveringer efter 2. verdenskrig fandt man plads i Dragør, St. Magleby og Gribskov. Den teknologiske udvikling medførte imidlertid, at en modernisering af de tekniske tjenester blev

nødvendig, hvortil kom et politisk ønske om at udflytte så mange af forsvarrets enheder som muligt fra København.

I 1961 flyttedes dele af Sjællandske Tøjhus til Brødskov, hvor i forvejen Sjællandske Granatværk siden 1953 havde haft til huse. I 1963 nedlagdes granatværket, og Sjællandske Tøjhus overtog alle bygningerne.

Selve området i Brødskov har iøvrigt haft en besynderlig skæbne. Efter 2. verdenskrig besluttede amerikanerne at etablere et økonomisk hjælpeprogram for EUROPA - det såkaldte MARSHAL-program - som blandt meget andet gav økonomisk støtte til oprettelse af nye produktionsvirksomheder. I Danmark omfattede MARSHAL-hjælpen bl.a. oprettelse og etablering af Sjællandske Granatværk og Jyske granatværk. Sjællandske Granatværk blev place-

ret i østkanten af Brødeskov efter en fredelig overenskomst mellem forsvarsministeriet på den ene side og statsskovvæsenet og de private lodsejere på den anden side. Dette fandt sted i 1953, og samme år stak man spaden i jorden.

Entreprenørfirmaet Palle Brehm, Hillerød, stod for jordarbejdet og en af de nuværende medarbejdere ved kommandantskabet i Brødeskov - Kjeld Jørgen Larsen - fortæller, at han var beskæftiget med at anlægge vejen fra Brødeskovvej ned til parkområdet. Da han nåede vejs ende, skiftede han arbejdsplads og blev ansat ved Sjællandske Granatværk. Her var han beskæftiget til november 1962, hvor han overgik til Sjællandske Tøjhus.

Sjællandske Granatværk havde sin glansperiode i 1955/56. I denne periode var der ansat ca. 800 personer. Der arbejdedes på flerholds-

skift, og lysene fra granatværket kunne om natten ses langt væk. Glansperioden varede ikke ret længe, og selv om der var sporadiske forsøg på at tilføre virksomheden nye arbejdsopgaver, var det en helt naturlig ting, at området i 1963 overgik til Sjællandske Tøjhus.

Sjællandske Granatværk havde imidlertid formået at slå sit navn og sin tilstedeværelse fast i den lokale befolknings bevidsthed. Flere år efter nedlæggelsen hed det i folkemunde, at man var ansat på "Granaten", og dette begreb kendte både TAXA-chauffører og handlende. Sagde man derimod, at man skulle til Sjællandske Tøjhus, var det nødvendigt med en mere detaljeret forklaring.

Sjællandske Parkområde kom til verden den 1. november 1968 ved en

sammenlægning af Sjællandske Tøjhus, Sjællandske Signalpark, Sjællandske Intendanturkorps, Sjællandske Ingeniørpark samt Våbenarsenalet og blev samlet i Brødeskov.

Historiens hjul har drejet en omgang, og i dag varetager Sjællandske Parkområde - ligesom Christian

d. IV gamle Tøjshus - forsyningen og vedligeholdelsen af alle former for materiel og udrustning til hærens enheder, samt til flyvevåben, søværn og hjemmevern. Historiens hjul er dog ikke drejet helt rundt. Nedenstående instruks for ammunitionsarbejdere er ikke mere gældende, og man tænker heller ikke på at genindføre den.

Erindring

af den 3die Post af Instructionen for forsigtighed ved al Krud-Behandling.

Dateret den 2den Julii 1776.

Enhver, som er ved Arbeide i eller uden for Krud-Taarnene, bør forrette sin Gierning med saadan ærbødig Stilhed, som det sømmet sig paa et Sted, hvor (ifald den allerhøieste Gud ikke selv i Naade holder sin Haand over Arbeidet) den mindste Uforsigtighed ikke allene kan forvolde alle Tilstedeværende Livs forliis, men endog saavel dette Sted, som de Omliggende, i et Øieblik kan forvandles til en Steenhob; formanes derfor at iagttage al mueligste Varsomhed og forsigtighed ved Krudets Behandling, nøie efterlevende alt hvad til den Hensigt befales og erindres. forbydes tillige alle og enhver paa det skarpeste og alvorligste, hvad enten de ere ved Krudets Behandling eller dets Transport, enten af fortredelighed under Arbeidet, og endnu langt mindre af Letfindighed, at lade udgaae af deres Mund nogen Eeder og Bander, eller nogen letfindig eller liderlig Snak, hvorved den Allerhøiestes Navn bliver vanæret og fortørnet, da saadanne, som deri befindes at have været overhørig og forbrudt sig, uden nogen Overbæren eller Undskyldning strax skal afgaae fra sit Arbeide, og overleveres Skildvagten til forvaring indtil Arbeidet er forbi, hvornæst de i Arrest hensættes, for efter Rettens Kiendelse at lide Dom for sin forbrydelse.

Oversættelse til nu-dansk kunne måske bruges som julekonkurrence

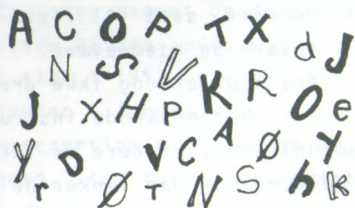
Sjællandske Parkområde er i dag en af nordsjællands største arbejdspladser med flere hundrede ansatte, hvoraf mere end 90% er civile. Selv om en del stadigvæk bor i København, er det dog værd at nævne, at ca. 100 af medarbejderne har bopæl i Hillerød Kommune og ca. 50 i Allerød

Kommune. Udover parkområdets hovedsæde i Brødeskov er visse af funktionerne henlagt til filialer i Jyderup, Gladsaxe og Gribskov.

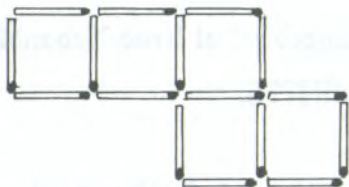
W. Tusch

Opgaver for børn

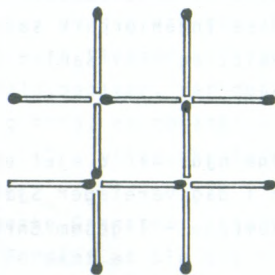
Løsninger side 35.

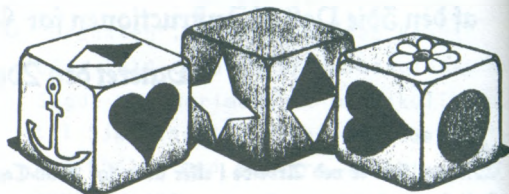
1. Hvilket bogstav findes der kun et af.

2. Flyt to tændstikker så du får 4 kvadrater.

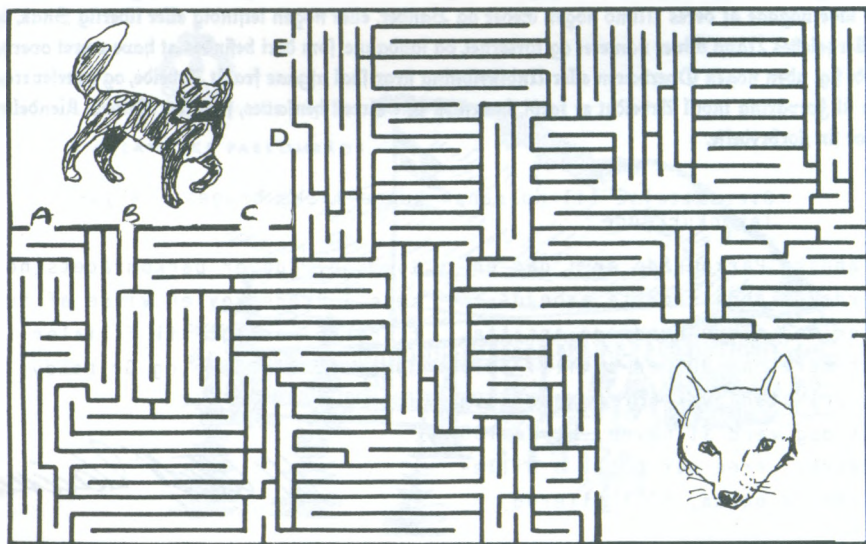

3. Flyt tre tændstikker så du får 3 kvadrater.

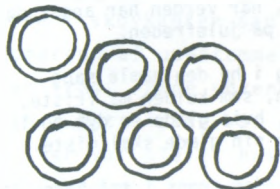
4. Hvilken figur mangler på den midterste af de 3 ens terninger?

Hvordan finder rævefar frem til rævemor.

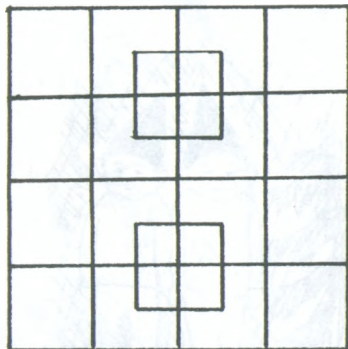

5. To af klovnerne er ens - hvilke?

6. Kan du få de 6 ringe til at ligge i 2 rækker med 4 ringe i hver.

8. Hvor mange kvadrater kan du finde på figuren - der er mere end 24.

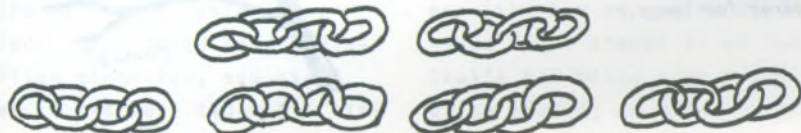

7. Kan du forbinde de 9 stjerner med hinanden ved hjælp af 4 rette linier.

4	2	A	8	3
2	B	1	9	7
C	6	0	0	
D	8	E		

9. Byt bogstaverne ud med tal så regnestykket kommer til at passe.

10. Saml kæden ved åbning af så få led som muligt.

JULEDIGTE

Juletræthed.

To smånisser gik i den mørke skov
og keded' sig faktisk en smule,
men da de elskede fest og sjov,
så gav de sig til at jule.

De julede længe med vældigt held
- så fryd og forventning i øjet
de mored' sig og glemte rent sig selv,
blev ganske forpjusket' i tøjet.

Til juleaften så fik de lov
to gåselår hver at gnave,
men tænk, da faldt de omkuld og sov,
skønt det var en julegave.

Så udmattede blev de begge to,
holdt Nytår i deres senge.
Selv nisser må lære, at ta' den med ro,
når julen varer for længe.

E. A.

Juleglæde.

Jeg så i avisen om krig og død
og tænkte: Hvor finder jeg glæden
ved julen, når verden har angst og nød
og blæser på julefreden.

Så kom jeg i hu den gamle sang
om spurven, som kulden må friste,
om barnet, hvis glæde er dyb og lang,
som aldrig sin glæde skal miste.

Måske skal den søges i små børns smil,
i blomster endda i en skræppe,
men blomsterne ta'r sig til jul et hvil
bag snedækket sengetæppe.

Hvis småbørn kan juble og blomster gro
i tillid til dage, som kommer,
så kan vi andre vel lære at tro,
at kulden kan vige for sommer.

Om verden drejer i hvirveldans,
kan fred og glæde du finde,
når sneen smelter - ej udenlands -
men først i dig selv inderst inde.

E. A.

NISSESIND

Det var en kold decemberdag med rusk og regn. En af disse trøstesløse dage, som ikke rigtig kan bestemme sig til, om den vil bryde frem eller blive under dynen.

Denne her havde åbenbart valgt dynen. Oppe i skovkanten sad en lille mandsperson af ubestemmelig alder. Han frøs. Både udvendig og indvendig. Det sidste var det værste. Han var blevet husvild - udsaneret, som det hedder nu om dage, og der var åbenbart ingen, som kendte loven om genhusningspligt i dette tilfælde. Så han havde bare at pakke sine sager sammen og drage af, og så ellers klare sig som han kunne bedst.

Det var ikke det værste, det havde han såmænd prøvet før, men det, der totalt havde spoleret hans humør, var en avis, som han havde hugget fra husværten til at pakke sin trøje ind i.

Det var en annonceavis med tilbud om alskens ting i anledning af den tilstundende jul. Den var fyldt med tegninger af juletræer og glade børn med store pakker fyldt med alverdens ting og sager. Så var det, hans øjne var faldet på en overskrift: "Vis det rette nissesind og giv hende ...". Han gloede vantro på det og læste igen. Nissesind! Vås! Hvad kendte disse tåbelige mennesker, som skrev annoncer, i det hele taget til nis-

ser? Han kunne lære dem et og andet, hvis han ellers gad, men han ville forresten ikke have noget med dem at gøre. Han - en vaskeægte gammel nisse - som ingen havde brug for mere. Nissesind! - Hø, som om nisser var nogle vattede kønsløse væsener, som kun kom frem til jul og med dumme grin forærede selvglade, forædte mennesker en hoben nytteløse ting til deres i forvejen store samling. Ønsketænkning og virkelighedsflugt var det. Som om nisser havde noget som helst at give væk af. Sad han ikke her og var smidt ud og havde ingen steder at gå hen. Skulle han måske give sig til at grine fjollet og agere julenisse.

Han var en almindelig gammeldags nisse - eller husvætte, om man ville - for tiden ganske vist uden hus. Verden var af lave. Før i tiden var man et respekteret medlem af husstanden. Blev man behandlet godt, blev familien også behandlet godt. Man stod ikke tilbage for at yde en god gerning både i stalden og på marken. Man var gode venner med lænkehunden, og tålte så galt katten ved grødfadet. Men dersom nogen handlede skødesløst og respektløst overfor ham, var ingen i tvivl om, hvorfor hønsene var lukket ude efter solnedgang eller køerne ikke kunne malke. Så skyndte den kloge husbond sig straks at gøre det godt igen for den kære husvætte. Se, det var nissesind.

Men nu! Lænkehunde var der ingen af. Blev køerne syge, før man fluks efter dyrlægen, som havde stærke midler mod nissetrolddom. Katten - ja, det gjorde næsten mest ondt - den havde mokket sig helt ind i huset og havde svigtet sin gamle ven på det groveste. End ikke den mindste smule mad levnede den til ham - selvom det godt nok skulle stå sløjt til, før han gik til kattepilller og dæsefisk. Heller ikke husene var til at kende. Der fandtes snart ikke et ærligt loft til en nisse. Folk byggede stuer til sig selv over det hele, ja, der var så galt et loft, der endte som kulturhus. Selv møllerne, som før knejste fra

laden på enhver gård, var forsvundet, og med dem de rare stunder, hvor man lå i halmen og gumlede korn i sig, mens man lyttede til den hyggelige buldren fra møllen. Der var ganske vist for nylig kommet en mølle til egnen, men magen til apparat havde han aldrig set.

Den sad højt oppe på et mærkværdigt stafut, som end ikke en myg kunne finde ly i. Desuden malede den ikke korn, så den var der ikke megen stads ved. Selv på teglværket var der moderniseret - som man kaldte ødelæggelserne - så al varme og hygge var væk. Selv teglværksnisserne, som ellers havde hørt til hans bedste venner, var forandrede. De havde taget skade af nærkontakten til menneskerne og jamrede og beklagede sig i et væk, så det ikke var til at holde ud. Selv havde han boet på loftet

i et lille stråtekt hus i en del år. Der var godt nok lidt trangt, og dyr var der selvfølgelig ingen af udover den forbistrede indekat, men ellers var det godt nok. Der var kun det, at familien ikke ville kendes ved ham. Han havde kun et par gange forsigtigt prøvet at gøre opmærksom på sin eksistens, men det var kun resulteret i et gevaldigt skænderi mellem mand og kone, om hvem der havde skylden for, at æblerne fik frost, og i endnu mere omsorg for den dumme kat. Så den sidste tid havde han listet rundt på en for nisser særdeles uværdig måde, for ikke at forstyrre nogen. Det var flovt. Og så var det altså endt med, at han havde fået krampe i benene nogle aftener i træk, hvilket havde fået ham til at danse noget i retning af hopsa, for at få det til at forsvinde, og så havde konen i huset himlet op om mus, og at dersom der ikke blev gjort noget ved det, så flyttede hun! Han havde ventet og håbet i to dage, men ak, konen vandt, tømmeren kom, og så måtte han jo flyt-

te. Men hvorhen? Her i skovkanten var der vådt og uhyggeligt. - Forresten, der var jo en nissehøj i Brødeskov. Den blev kun forstyrret en enkelt gang om året, det var da til at overse. Man kunne vel tage i byen den formiddag. Han kendte da forresten et par stykker, der boede der. De var vældig flinke. Han kunne jo foreslå dem at oprette et kollektiv. Det var en god måde at løse boligproblemet på, og så var der også selskab og nogle som huskede og værdsatte de gode gamle dage.

Han samlede sine ting sammen og traskede ned til busstoppestedet. Han var kommet til at se både våd og forpjusket ud. "Herregud da, sikke en gammel nisse", mumlede en af passagererne, da han steg ind i bussen. Nisse! Lidt tiltrængt varme skyllede gennem hans forfrosne krop. Der var måske stadig nogen, der ejede det rette nissesind!

Ellen Olferts.

Naturgas i Brødeskov

Danmarks hidtil største anlægsarbejde kom i foråret til Brødskov. Gravkøer og bulldozere forvandlede på kort tid et stykke fældet bøgeskov til graveplads for den nye danske energi - naturgassen. Side om side med motortrafikvejen fra Farum ligger nu naturgassens landevej. Den landevej, der med tiden skal forsyne forbrugerne og erhvervslivet i området nord for Brødskov helt op til Gilleleje med naturgas. Ledningen, der nu er lagt ned i Brødskov, hedder i fagsproget 6300 Lyng-Gilleleje. I dag ender ledningen i ingenting ude i en pløjemark ved siden af den gamle gravhøj med egetræt, men senere skal den føres videre langs bilvejen mod Hillerød.

Først om et år vil der komme naturgas i ledningen, men beboerne i Nr. Herlev skal ikke regne med at få naturgas i vejene før om tre år i 1986.

Det ledningsrør, der nu ligger i Brødskov, hedder med en teknisk betegnelse en fordelingsledning. Fordelingsledningen er det andet af ialt tre slags ledninger på land.

Først kommer transmissionsnettet på ca. 640 km, der i store tykke rør fører gassen fra landsdel til landsdel. Derefter kommer ca. 1600 km fordelingsledninger og til sidst de lokale distributionsled-

ninger (gadeledninger m.m.), der forsyner de enkelte forbrugere.

Driftstrykket i fordelingsledningerne vil sædvanligvis være max. 16 bar, d.v.s. 16 atmosfærers tryk. I visse strækninger dog op til 40 bar. Fordelingsledningen, der er et plastbeskyttet stålør, er 30 cm i diameter og nedgraves i mindst en meters dybde, således at jorden efter nedlægningen kan dyrkes normalt. I et bælte omkring ledningen tinglyses servitut på en særlig ledningszone på ialt 10 m (2 x 5 m), hvor der er forbud mod bebyggelse, plantning af træer med dybtgående rødder samt mod at foretage arbejder, der kan medføre beskadigelse af ledningen, bl. a. dybdepløjning over 60 cm.

Der oprettes endvidere en særlig sikkerhedszone på ialt 30 m (2 x 15 m) uden om ledningszonen, hvor der er forbud mod opførelse af bygninger, som tjener til ophold for mennesker.

L.R.

VORE JULESALMER

Det kimer nu til julefest

C. Balle 1850

Det kimer nu til julefest,
det kimer for den høje gæst,
som steg til lave hytter ned
med nytårsgaver: fryd og fred.

O, kommer med til Davids by,
hvor engle sjunge under sky,
o, ganger med på marken ud,
hvor hyrder høre nyt fra Gud!

Og lad os gå med stille sind
som hyrderne til barnet ind,
med glædestårer takke Gud
for miskundhed og nådebud!

O, Jesus, verden vid og lang
til vugge var dig dog for trang,
for ringe om med guld tilredt
og perlestukken, silkebredt.

Men verdens ære, magt og guld
for dig er ikkun støv og muld,
i krybben lagt, i klude svøbt,
et himmelsk liv du har mig købt.

Velan, min sjæl, så vær nu glad,
og hold din jul i Davids stad,
ja, pris din Gud i allen stund
med liflig sang af hjertens grund!

Ja, sjunge hver, som sjunge kan:
Nu tændes lys i skyggers land,
og ret som midnats-hanen gol,
blev Jakobs stjerne til en sol.

Nu kom han, patriarkers håb,
med flammeord og himmeldåb;
og barnet tyder nu i vang,
Hvad David dunkelt så og sang.

Kom Jesus! vær vor hyttegæst;
hold selv i os din julefest,
da skal med Davidsharpens klang
dig takke højt vor nytårssang!

Grundtvig.

I 200-året for Grundtvigs fødsel og 500-året for Luthers fødsel er vi så heldige at kunne tage en julesalme frem, der er skrevet af dem begge. Under Grundtvigs julesalme, der udkom i 1817, står Morten Luthers Jule-Psalme (frit fordansket).

Luthers originaltekst: "Vom Himmel hoch da komm ich her" kan efterses under "Fra himlen højt kom budskab her" (DDS nr. 79, oversat 1553 af Danmarks første evangeliske præst, Hans Tausen). Med hensyn til Grundtvigs forhold til denne originaltekst er det måske for lidt at sige som i undertitlen "frit fordansket". Det er så frit, at man måske snarere kunne sige, at Grundtvig havde ladet sig inspirere af Luthers salme. Et faktum er det, at Grundtvigs frie fordansking har kunnet leve i danske salmebøger side om side med en mere teksttro oversættelse, uden at den ene gjorde den anden overflødig.

Som et efterspil af de Luther-sange, som Grundtvig havde fordansket i anledning af jubelfesten i 1817, skrev han henimod jul denne åndfulde gendigtning. Han havde kendt Luthers salme siden sin barndom, og da "Herrens lys slog ned" i 1810, dukkede først og fremmest denne salme frem i hans sind (der hentydes til Grundtvigs store åndelige gennembrud i årene 1810-11, hvor han på sand evangelisk-luthersk vis opdagede, at han ale-

ne kunne fortrøste sig til Guds nåde og leve af den retfærdighed, som Gud skænker).

Grundtvig begyndte straks at arbejde med teksten, men først 7 år senere udgav han sin frie gendigtning: "Det kimer nu til julefest". Af originalens 24 vers har vi kun fået de 9 med i DDS.

Salmen er en af Grundtvigs letforståelige, dog kan et par oplysninger være på sin plads her.

Vers 1: "nytårsgaver" (i vers 9 "nytårssang") antyder ikke, at salmen skal synges ved nytårstide, men at LIVET med Jesu komme til jord er blevet ganske nyt.

Vers 2: "Davids by" er Bethlehem, hvor Jesus blev født. Med udtrykket "hyrder hører nyt fra Gud" spilles der på billedet af David, der vogtede får, indtil han overtog kongemagten.

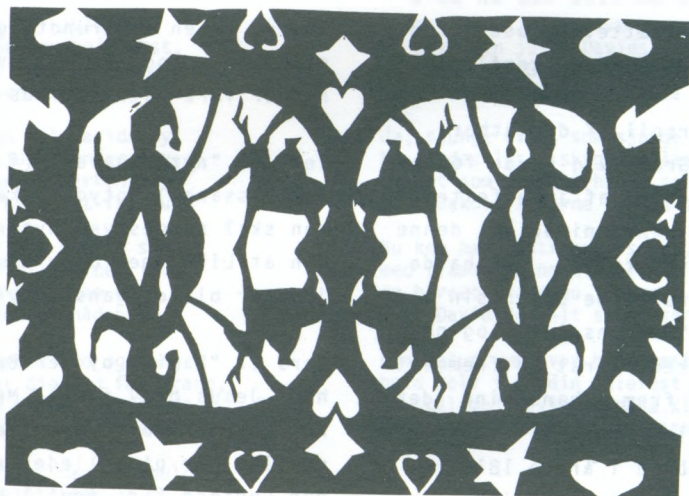
Ved "Davidsharpens klang" hentydes til Davids dygtighed til at spille på harpe. Han blev ofte kaldt til hoffet, når kong Saul var i dårligt humør: så spillede David for ham, så de onde ånder spredtes.

Vers 7-8: Det israeltiske folk har altid længtes efter en Messias, der skulle hjælpe dem i nøden. Det kommer frem i udtrykket "Jakobs stjerne". Der hentydes til Bileams spådom om en stjerne af Jakobs hus (4. Mos. 24,17). De gamle patriarker håbede også på Hans komme snart, ligeledes David, der "dunkelt så og sang" om den hyrdeskikkelse, der kunne redde ham og hele folket fra ulykken. Læs f. eks. Davids salme nr. 23: Herren er min hyrde, mig skal intet fattes.

Da så Messias kom i skikkelse af Jesus, overgik det ganske alle deres forventninger, som Grundtvig udtrykker ved at sige, at det ikke blev en stjerne, men en sol, der lyste op i mørket her på jorden. Jesus kalder sig selv for "verdens lys".

Mange holder jul i Davids by (vers 6). Vi, som ikke kan være med der, kan alligevel være der - i tanke og sind genopleve denne verdensbegivenhed, som det var, da Gud greb ind i verdens gang ved at sende sin egen søn til jord - for at skænke os livet ved at frelse os fra det onde.

Hans Jensmark

FÅR OG ULD

Fårehold har fået en virkelig renessance i de senere år. I gamle dage var fåret "husmandens ko". Fåret havde næsten alt, hvad familien havde brug for i dagligdagen. Mælk og kød til føden og skind og uld til tøj.

Dertil var fåret et nøjsomt dyr. Det krævede hverken ret meget plads eller de store mængder foder.

I vore dage er fåret blevet meget udbredt som husdyr på mindre landbrugsejendomme hos de såkaldte bylandmænd. Her er det først og fremmest på grund af ulden, at man har får.

Det gamle håndværk med at forarbejde ulden til garn er noget, mange mennesker idag synes er en hyggelig beskæftigelse.

Der findes en del forskellige fåreracer i Danmark. Nogle racer er store dyr, der mest er beregnet

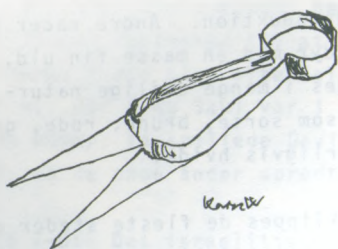
til kødproduktion. Andre racer er mindre dyr med en masse fin uld. De findes i mange dejlige naturfarver som sorte, brune, røde, grå og naturligvis hvide.

Fårene klippes de fleste steder en gang om året, nemlig omkring Sankt Hans. Dette helårsklip, som det kaldes giver en længere uld, der gør det nemmere at spinde. I gamle dage sagde man: "Fårene skal vaskes grundlovsdag og klippes til Sankt Hans". Så kom man hvert får op i en balje vand og vaskede ulden godt igennem. Så skulle de gå og tørre et par uger. Så længe varer det nemlig, før ulden er helt tør, og før må fårene ikke klippes.

I gamle dage blev fårene klippet med en speciel fåresaks. I dag er man gået mere over til at bruge elektrisk klippemaskine. Det går nemlig meget hurtigere.

Når ulden er klippet af fåret, skal den sorteres. Den bedste og længste uld sidder på fårets ryg og sider, mens ulden fra bugen og benene er af en dårligere kvalitet. Til håndspinding bør man nøjes med at bruge ulden fra ryg og sider, da den giver det bedste garn.

Når ulden er sorteret, kan man f. eks. spinde af den. For at spinde en ensartet og holdbar tråd karter ulden, så fibre blandes.

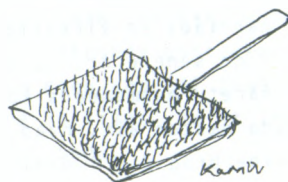

En tot uld lægges på underkarden og med overkarden reder man den let igennem, for til sidst at rulle den kartede uld løst sammen til en tøj. Tøjerne samles, klar til at spinde af.

"Man bør kunne karte 12 snese i timen", siger et gammelt barnemål, men en voksen kunne, blandt andre gøremål, karte 65 snese pr. dag. Selv om kartningen er vanskelig, var det i gamle dage børnene, der gjorde det, og de voksne, der spandt, nok mest fordi rokken var et kostbart redskab.

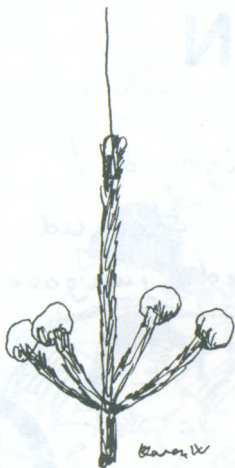
På en rok kan man hurtigt spinde sit garn, men et meget billigere og mindst lige så spændende redskab er håndtenen. Håndtenen er det ældste spinderedskab, vi kender, og i mange lande er den stadig et uundværligt redskab til fremstilling af nødvendige beklædningsgenstande. I princippet er det en lige pind med noget tungt i den nederste ende, så den kan holde rotationen under spindingen. Håndtenen kan købes drejet i træ, men en simpel måde selv at udføre en håndten på, er at anvende toppen af juletræet, som man lader be-

holde 3-5 sidegrene, disse sidder forneden på tenen og hver forsynes med en lille klump ler. Ulden fastgøres i en krog øverst på tenen og resten af tøjen holdes i hånden, derpå sættes tenen i rotation, dens vægt trækker i ulden og samtidig tilfører man ny uld fra tøjen. Når tråden har nået en passende længde, vikles den om tenens krop og føres op til krogen, hvorved der fortsættes på samme måde.

Det hjemmespundne garn kan derefter plantefarves. Dette er også en meget gammel tradition, og overalt i naturen kan vi finde planter, der kan anvendes. Uden at gå i enkeltheder, er fremgangsmåden den, at man laver et afkog af planterne (blomst, blade, grene eller rod) og deri farves garnet. Ved tilsætning af kemikalier fremkommer forskellige nuancer, og et meget spændende resultat opnås.

En anden dejlig måde at anvende den kartede uld på er tovning, hvilket er en meget gammel metode at filte uld på. Tovningens historie går længere tilbage end de vævede tekstilers historie, og man har gjort fund, som kan dateres tilbage til ca. 600 år f.Kr.

Tovning stammer antagelig fra steppefolket i Asien, hvorfra det har bredt sig til Europa. Tovning består af to processer, filtning og valkning. Filtningen sker i forbindelse med varmt vand, sæbe, tryk og bevægelse med fing-

rene. Valkningen sker ved at skrubbe det filtede arbejde mod valkebrættet med vand og sæbe.

På denne måde kan fremstilles støvler, vanter, huer, hatte og større ting som veste og jakker.

Dette er en meget kort beskrivelse af fåret og dets uld. Når man har en portion uld til sin rådighed, er der næsten ubegrænsede muligheder med at karte, tove, spinde og farve for siden at strikke, hækle og væve af garnet. Om alle disse spændende emner findes der mange bøger på biblioteket.

GOD FORNØJELSE!

Bodil Dufva

Margit Lykkeberg

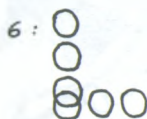
Løsninger på opgaver for børn

1: e

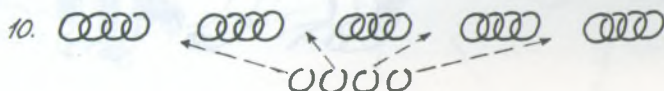
4: Blomsten

5: 1 og 5

8: 40

9: A=7, B=0, C=3
D=9, E=8

SYVSOVERNISSEN

Karen Worchmeister 83

Vågn op!
vi skal ud
med julegaver

Så er det op!!

Jingle bells
Jingle bells

Endelig
hjemme

Pyh ha!
snart
færdige

Nå, skø vi
snart ud
med gaverne?

'Den gamle' købmandskone

Min mand sagde altid, at man skal handle, hvor man bor.

Sagt af Karen Palm, der fra 1957-59 drev den ene af Nr. Herlevs daværende to købmandsforretninger sammen med sin nu afdøde mand, Oskar Palm.

Købmandsforretningen måtte desværre lukke året efter, at vi havde solgt den, for med to købmænd i Nr. Herlev, var den ene for meget. Hillerød ligger for nær Nr. Herlev til, at to butikker kan klare sig, fortæller Karen Palm.

I dag er Karen Palm 80 år og beboer på plejehjemmet Engholm i

Allerød. Hun ser tilbage på sin tid i Nr. Herlev som en tid med mange gode oplevelser med købmandsbutikkens kunder. Efter at Karen og Oskar Palm solgte butikken, fortsatte de med at bo i Nr. Herlev på Brødeskovvej.

Købmandsbutikken, der måtte bukke under for butiksdøden i 1960, lå i den gamle rytterskole på hjørnet af Bygaden og Kirkepladsen. I dag kan ingen se, at der fra 1929 til 1960 blev drevet forretning i den nordlige del af huset med indgang til butikken i gavlen.

Huset, der blev opført i 1721 som rytterskole, har siden 1897 været privat beboelse.

Lige siden jeg var barn, har jeg stået tidligt op, og det vidste kunderne, så det skete ikke så sjældent, at der stod en udenfor og råbte: "Luk op, luk op, jeg er lige ved at dø!" Og når jeg så åbnede, sagde han: "Jeg vil gerne have seks bajere".

I det hele taget solgte vi en masse øl. Kunderne sad uden for butikken og drak dem. Det måtte de gerne, bare vi ikke så det. Det var et meget dejligt publikum, vi havde i butikken. Her kunne folk få sig en snak med hinanden, og her mødtes byens beboere. Folk kunne altid komme ind hos os, hvis de havde glemt noget.

Søndag morgen kørte min mand morgenbrød ud i Nr. Herlev, og vi holdt også åbent søndag formiddag.

Engang fik vi besøg af nogle soldater, der tilfældigvis kørte gennem byen. Jeg solgte cigaretterne stykvis til dem, fordi de ikke havde ret mange penge. Men deres officer kom bagefter ind i butikken for at sige, at det var forbudt. Det vidste jeg godt, men de havde jo ikke råd til en hel pakke.

Dengang vi havde forretningen, var der stadigvæk både forsamlingshus og alderdomshjem i byen. (Forsamlingshuset lå på den nuværende grønne plads ved kirkens parkeringsplads og alderdomshjemmet i

den nuværende børnehave, red.) De betød meget for forretningen. Alderdomshjemmet handlede skiftevis hos os og hos den anden købmand hveranden måned. Dengang var der også mange flere ansatte på Herlevgård, der kom hos os, og husmændene handlede også her.

Til jul skete det, at folk, der kom langvejs fra for at besøge kirkegården, kom ind i forretningen for at spørge, om de kunne købe varm kaffe hos os. Det måtte jeg så lave.

Karen Palm er født i Freerslev, hvor hendes forældre havde telefoncentralen. Senere flyttede hun til det daværende Ludserød, idag Høvelte, og først i 1957 vendte hun tilbage til sin fødeegn. Det var mærkeligt at vende tilbage til egnen. På kirkegården i Nr. Herlev fandt jeg min lærers gravsten.

Efter at Karen Palm og hendes mand havde solgt købmandsforretningen, begyndte hun at arbejde på Hillerød sygehus. Karen Palm tog hver dag toget fra Brødskov station til Hillerød, og skete det en morgen, at hun var lidt forsinket, og togpersonalet så hende på vej ned ad bakken til stationen, ventede toget på hende. Idag er der så stille i togene, men jeg kan huske, hvordan vi snakkede sammen. Dengang var det hyggeligt at tage med toget.

Om sin barndom og ungdom fortæller Karen Palm: "Da jeg var 12 år, fik jeg min første plads hos en løjtnant i Blovstrød. Der skulle jeg pudse sko, inden jeg gik i skole. Efter skole skulle jeg vaske op efter middagen og gøre køkkenet rent. Det fik jeg to sølvkroner for om måneden, som min bedstefar kom og hentede. Da mine bedsteforældre flyttede til Allerød, gik jeg fra Blovstrød til Allerød hver dag, men min bedstefar syntes, at det var for langt, så jeg fik en ny plads hos familien Jørgensen på Vindbygård. Der blev jeg konfirmeret.

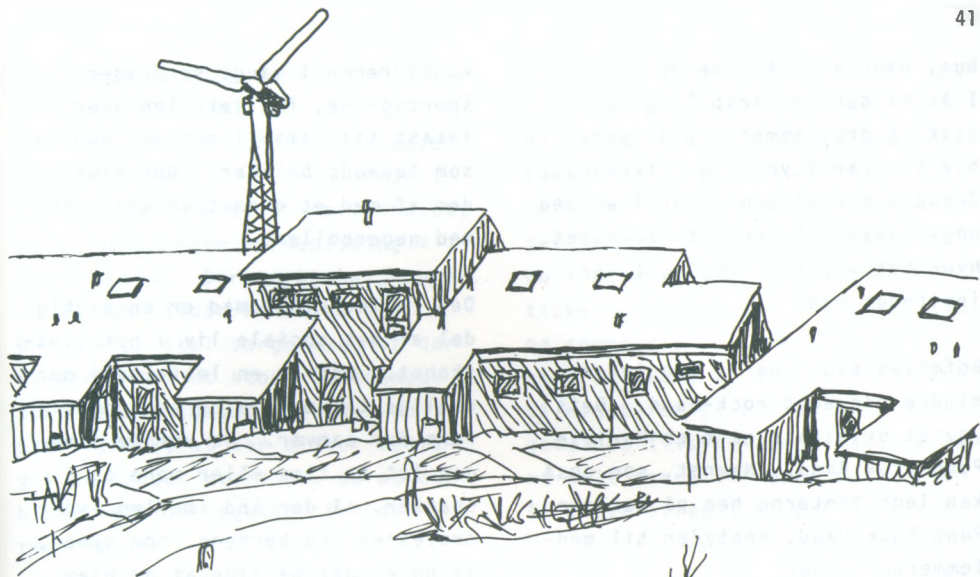
Min næste plads var i Kollerød, hvor jeg skulle passe børnene, være med i marken og ellers lave lidt af hvert. Jeg fik 30 kr. for en sommers arbejde. Derfra kom jeg igen til Blovstrød, hvor jeg skulle malke seks køer og hjælpe til ved høsten. Det var en god plads med god mad og masser af arbejde. Køerne græssede på markerne ved Sandholm, og jeg gik dertil helt fra Blovstrød med

et åg og spande. Min bedstefar syntes imidlertid, at det var for tungt for en pige på 16 år, og i stedet for fik jeg en vogn med en junge og med plads til spanden også. Vognen trak jeg langs Kongevejen, men jeg var ikke ret stolt ved det, når jeg mødte soldater på min vej".

Som 18-årig blev Karen Palm gift, men dermed ophørte det strenge arbejde ikke. Hun fik arbejde på teglværket i Blovstrød i huset hos fru Fabricius, og senere forpagtede hun og hendes mand en gård i Vassingerød Old.

Det var et strengt men dejligt liv, fortæller Karen Palm. Fra gården i Vassingerød, der blev eksproprieret til Farum kaserne, flyttede Karen og Oskar Palm til Hillerød, hvor de drev et ismejeri. Også dette arbejde var strengt på grund af de mange flasker, der skulle bæres, og da Oskar Palm ikke kunne klare arbejdet længere, købte de købmandsbu-tikken i Nr. Herlev.

BOFÆLLESSKAB - LEEBJERG LOD

Hvad er det nu for et underligt navn? Sådan spørger mange, når man opgiver sin adresse. Det lyder lidt gammelt og stammer da også fra et kort fra 1784 over stedet, hvor bofællesskabet nu ligger. Havde vi vidst, hvor mange gange vi hver især skulle komme til at stave vores adresse for andre, kan det godt være, at vi havde valgt et enklere navn, som "Stormfulde Højder" eller lignende.

Vi er det andet bofællesskab i Ny Hammersholt. Vi er 103 mennesker fordelt i 30 familier i hver sit hus. Fælleshuset ligger midt i bebyggelsen og er rammen om de fleste fællesaktivite-

ter. I modsætning til Sættedammen, som ligger og putter sig i Hulvejen, er vi placeret højt til vejrs på en bakketop. Vi har en fantastisk udsigt over et dejligt grønt landskab. Samtidig er vi godt klare over, at vores byggeri ikke ligefrem pynter i dette landskab, hvor der engang gik køer og græssede fredeligt.

Selv om der godt kan være noget fæstningsagtigt over bebyggelsen, så er bofællesskabet dog interesseret i at være en del af lokalsamfundet. Vi prøver at få folk ude fra til at komme og deltage i de forskellige aktiviteter i fælleshuset. F. eks. har vi aften-skoleundervisning i vores fælles-

hus, hvor alle kan melde sig til. I år er der guitarspil og gymnastik på programmet - tidligere har der været yoga og folkedans. Desuden har vi prøvet os frem med nogle jazz-aftener i fælleshuset, hvor beboere fra nabolaget var inviteret med.

Bofællesskabet har i dag intet mindre end eget rock-band. Dets yderst originale navn er Harløse Pung Brok Band. Navnet, som også kan lede tankerne hen på Harløse Punk Rock Band, hentyder til medlemmernes alder.

Tre i bandet kommer udefra, mens de tre sangere alle er fra Leerbjerg Lod. Den ene sanger tror, han er Elvis, den anden Mick Jagger og den tredje John Lenon. De spiller aldrig et nummer, som ikke har mindst 15 år på bagen. Og når de spiller op til dans i fælleshuset, er der ikke et øje tørt. Nostalgien driver ned ad væggene blandt de hårløse rester af 1968.

Det var også dette band, der spillede hin forårslørdag, hvor vi havde inviteret alle i nabolaget, der havde lyst til fest i anledning af vores nye vindmølle. Om eftermiddagen havde børnegruppen arrangeret "Gøglermarked" for alle børn. Dagen blev en stor succes og gav blod på tanden til lignende arrangementer. Børnegruppen lavede i august en "Olympiade" for børn og voksne med

konkurrence i mange særprægede sportsgrene, fra sækkeløb over pilekast til damspil med deltagerne som levende brikker. Der sluttedes af med et dramatisk stafetløb med negerboller.

Den fælles aftenmad er en vigtig del af det sociale liv i bofællesskabet. Det er en lettelse i den daglige tilværelse og en hyggelig form for samvær. De voksne sidder let en time eller mere og snakker, så der ind imellem lyder protester fra børnene, som synes, at nu er det på tide at gå hjem.

I modsætning til nogle andre bofællesskaber er det ikke sikkert, at der er mad i fælleshuset hver eneste aften. Ordningen fungerer hos os efter frivillighedens princip, hvor man på en tavle melder sig såvel som kok som til at deltage i spisningen. Økonomien klarer ved, at hver deltager over 5 år "betaler" en Leerbjerg-Lodpolet til kokkene. Systemet går i sin enkelhed ud på, at man slipper for madlavning, så langt de indkomne poletter rækker.

En ting, der ikke er frivillig, er medlemskab af en ansvarsgruppe. En gang om året melder man sig til at være med i en ansvarsgruppe. Det kan godt være den samme som den, man var med i sidste år, men mere end to år skal man helst ikke sidde i samme gruppe. Alle skal prøve at være med til at dri-

ve de forskellige ansvarsområder.

Vi har f. eks. grupper, der tager sig af de fælles grønne områder, af vedligeholdelse af fælleshuset, af at organisere børnepasning i fælleshuset. Der er en masse grupper. En af dem kalder vi styrelsen. Den gruppe skal sørge for, at der bliver holdt et stort fællesmøde hver måned. Desuden er den ansvarlig for, at der bliver vedtaget et budget hvert år, og at der bliver aflagt regnskab for det foregående år.

Det er også styrelsen, der sørger for, at vores avis "Lodsdelen" udkommer hver fredag. "Lodsdelen" er et meget vigtigt led i aktiviteterne her på stedet. Vil man være sikker på, at en besked kommer ud til alle, er det bedre at bringe den i "Lodsdelen" end at slå den op på opslagstavlen i fælleshuset.

Da vi i 1979 flyttede til Ny Hammerholt, kunne vi ikke få vore børn optaget i de kommunale institutioner. Et særligt problem var manglende fritidshjemspladser. Vi etablerede derfor vores egen pasningsordning i fælleshuset for de mindre børn, der kommer tidligt hjem fra skole. Ordningen har stort set kørt uden nogen form for offentlig støtte. Der har altid været et mindre antal børn udefra i ordningen, og den fungerer virkelig godt nu.

Det er meget almindeligt, at familie og venner giver udtryk for en vis skepsis over for alt det her fællesskab. Og det skal da heller ikke være nogen hemmelighed, at det absolut ikke er problemfrit at bo i bofællesskab. Den demokratiske beslutningsproces tager tid, og somme tider kan man blive frustreret over, at der skal snakkes så meget for at blive enige om noget, det tilsyneladende skulle være helt enkelt at opnå enighed om. At tilværelsen i et bofællesskab består af såvel op- som nedture skyldes vel først og fremmest, at så mange mennesker skal være sammen om at få hverdagen til at fungere, så helst alle føler, at der er en mening med at bo i fællesskab.

Vores sammenhold blev for alvor sat på prøve med problemerne omkring vores nye vindmølle. Med henvisning til den meget fjerne og usikre regionsplan 1992 stillede kommunen strenge krav til vindmøllens placering, som kom unødvendigt tæt på 4 af husene. Disse 4 huse var derfor overvejende imod projektet, men bøjede sig for presset fra det store flertal. Bølgerne gik højt også umiddelbart efter, at møllen var kommet op og viste sig at give flere lysreflekser end forudset.

Der er den regel, at alle, der føler sig generet af møllen, har ret til at slukke for den øjeblik-

kelig. Efter 8 mdr's samliv med møllen (+ et jordvarmeanlæg) har vi alle vænnet os til den og glæder os over de økonomiske besparelser og det energipolitisk rigtige i projektet. Vi håber også, vore naboer har lært at leve med den.

Meget få af os kendte hinanden i forvejen, og vi er flyttet ind med forskellige forventninger til tilværelsen i et bofællesskab.

En ting kan der altid opnås tilslutning til, og det er enhver form for fest og underholdning. Her op mod jul, faktisk i hele december måned, er hver week-end optaget af forskellige juleforberedelser. Man går i skoven og køber et kæmpestort juletræ, som

indtil juleaften bliver placeret udendørs på højen mellem husene med elektrisk lys på. Det hygger i en tid, hvor det er mørkt, når man tager afsted om morgenen, og mørkt, når man kommer hjem om aftenen.

Andre søndage er optaget af at klippe og klistre julepynt og af julebagning. Lillejuleaften er der stor risengrødsfest, hvor hver især har en gave med, som bliver lagt i en stor bunke til fordeling, når grøden er spist og billedlotterierne er kommet i gang. De voksne får sig en kop julegløgg eller to for at klare strabadserne. På selve juleaften bliver træet så sat ind i vores store spiserum. Her er højt til loftet, så vi har altid et stort træ. Det bliver pyntet, og om aftenen holder de fleste af dem, der er hjemme juleaften, en fællesjul med and o.s.v., vi er vel omkring 30 - 40 mennesker, så de fleste julegaver bliver pakket ud derhjemme.

Der bliver også holdt julefrokost i fælleshuset, og festlighederne kulminerer nytårsaften, hvor der bliver holdt en kæmpefest med nytårsrevy, hvor vi gør grin med os selv, d.v.s. de bofæller, der ikke spiller med i revyen. Den næste dag møder vi blege og med værkende hoveder det nye års udfordringer.

Grete og Claus S.
Leerbjerg Lod

Børnenes julehistorier

Julen år 2081

Vi sad og spiste en slags plastic kalkun med noget, der skulle ligne sovs.

Dagens angostura var hovedsageligt lavet af farvestoffet E 330 og aromastoffet yxodid, og da vi havde spist, gik vi hen til træet, som var lavet af gummi.

I år fik jeg et tank-spil og den sidste nye legetøjs maskinpistol.

Da vi var færdige med at pakke gaver ud, satte min far noget julemusik på computeren.

Farfar, morfar og far sad og talte om de gamle dage, og de andre spillede kort og snakkede om tiderne.

Jeg gik over til Lars. Det var ikke fordi, jeg specielt godt kunne lide ham, men han var den eneste jævnaldrende, nå, men jeg gik i hvert fald derover. Han viste mig, hvad han havde fået. Det var det nye computer-spil Space-Panic og en komplet rumdragt med rumpistol, walkie-talkie, hjelm og støvler.

Jeg fik lov til at prøve hans nye rumdragt og hans Space-Panic. Det

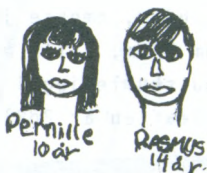
gik ud på, at der kom nogle UFO'er og der kom flere og flere og flere og til sidst gik det så hurtigt, at man næsten ikke kunne styre sit eget rumskib. Jeg nåede 1003.

Da jeg gik hjem, tænkte jeg på, at når jeg kom hjem, ville min mor sige, at nu skulle jeg i seng, så det var juleaften år 2081.

Jeg vågnede nytårsaftens dag og blev helt glad, fordi jeg skulle være sammen med Lars i aften, vi havde nemlig aftalt, at vi skulle ud at lave fis. Som f. eks. at sprænge naboens hundehus i luften eller skyde fru Jensens kat med vores nye rumpistoler. P.s. de kunne nu kun skyde med tændstikker. Så om aftenen, da vi så katten, lyste vi os hen imod den, men lige så snart den så os, stak den af. Så vi kom slukørede hjem, og da var klokken også to minutter i tolv, og vi skulle have fyrværkeri.

FAMILIEN HANSEN.

Vi vågnede kl. 8.30. Vi var allesammen meget glade, fordi det var juleaftensdag.

Mor skulle på juleindkøb, og far, Rasmus og Pernille skulle blive hjemme og gøre klar til farmor og farfar og mormor og morfar skulle komme.

Rasmus, der var 14 år, og Pernille, der var 10 år, glædede sig meget, fordi bedsteforældrene altid gav store gaver.

Jeg glæder mig meget til andestegen - sagde far. - Også mig - sagde Rasmus.

Klokken 2 skulle vi ud at købe juletræ på en gård, hvor man selv skulle fælde det. - Så blev klok-

ken 2. Vi klædte os godt på, og så tog vi af sted.

Undervejs blev Pernille køresyg, så vi måtte stoppe op, og Pernille måtte ud og få noget frisk luft. Lidt efter kunne vi køre igen.

Da vi kom derud, stod der en julemand. Det var ham, der solgte træerne. Pernille begyndte af fnise, fordi han så så sjov ud. Julemanden sagde, at der var numre på træerne, så vi skulle tage nr. 234. Så gjorde vi det.

- Det er et flot træ - sagde far og begyndte at hugge. En halv time efter var han færdig. Vi kørte hjem, og imens far lavede juletræsfod, gjorde Rasmus og Pernille plads til træet, og mor begyndte at gøre klar til at lave mad.

En halv time efter kom far op med træet, og Pernille og Rasmus begyndte at pynte det, og far gik ud og hjalp mor med at lave mad.

Klokken 6 var vi allesammen klar til, at de skulle komme. De skulle komme kl. 6.30, så det var meget smart, fordi stegen var heller ikke færdig.

Så kom de, og vi gik ind i stuen og fik os en kop kaffe. Da vi havde drukket den, satte vi os til bords. Så kom far ind med stegen. - Ih sagde mormor - hvor ser det lækker ud -.
- Ja - sagde far - vi har også været lang tid om at lave den -.

Det tog en halv time at spise, og bagefter skulle vi have dessert. Desserten var is med frugter og revet chokolade på. - Det smager jo dejligt - sagde farfar. - Ja, helt henrivende - tilføjede far-mor.

Da vi var færdige med desserten, tog mormor og farmor og mor ud af bordet, imens lagde vi andre gaverne under træet og tændte lyse-ne. Så kom de andre ind, og vi begyndte at danse om træet. Vi sang 4 julesalmer, og så skulle vi pakke gaverne op.

Vi gjorde det på den måde, at der er en, der starter med at tage en gave, og så er det f. eks. til mormor, og så åbner hun den, og så tager hun en ny, som er til

.....

Rasmus fik penge til et trommesæt af både farmor og farfar og mormor og morfar, Så han fik 1000 kr. ialt, og han var smadderglad.

Pernille fik en sminkedukke af farmor og farfar, og af mormor og morfar fik hun en barbie-dukke med

et sæt tøj til, og af mor og far fik Rasmus nogle trommer, og Pernille 800 kr. til hjælp til en hest.

- Klokken er ved at blive mange - sagde far, efter at vi havde sid-det og snakket i lang tid.

- Ja - sagde mor - Pernille er også faldet i søvn. Og ganske rig-tigt: Der lå Pernille nede foran træet og sov.

Mor gik ind og redte op til far-mor og farfar og mormor og morfar, og far bar Pernille ind i seng. Lidt efter gik Rasmus også i seng. Mor og far gik og ryddede lidt op, men til sidst gik de også i seng.

JULEDIGT.

Julen er så smuk,
den har en glans,
der er så fantastisk.
Juletræet
står i al sin pragt
og tænder lys
i børnenes øjne
og glæde
i menneskenes sjæle.

JULEBUSSEN

Bussen kører hver dag igennem hele byen, og den er næsten altid fuld af børn. Der er kun få voksne, der kører med den. Det er slet ikke en stor bus som de store bybussers, der skal have en masse plads til at vende på, og som er nødt til at køre helt ud midt på vejen for at få bagenden med, når de skal svinge. Nej, det er en pæn lille rød bus, som nemt smutter af sted gennem byen og godt kan køre på veje, hvor der ikke er alt for meget plads.

Bussen kører hele året både forår, sommer, efterår og vinter, men den er ikke julebus hele året, kun i december måned. Alle de andre måneder er den en ganske almindelig lille rød bus.

Det er Søren, der er bussens chauffør. Han har en papegøje der hjemme, og den sørger han altid godt for og snakker lidt med den, inden han går ned og starter bussen og kører hen efter børnene, som står og venter på ham. Børnene bliver altid glade, når de ser bussen komme, og sommetider har de blomster med til Søren, eller de har lavet fine tegninger til ham.

Selv om de fleste passagerer er børn, er der dog også enkelte voksne, der kører med bussen. Thorvald og Katrine er altid med, og

derfor kender alle børnene dem. I virkeligheden har Thorvald og Katrine kørt med bussen i mange år, også før Søren blev chauffør, og hver gang, der skulle komme en ny chauffør, har de sagt: "Hvor er vi dog kede af at komme af med vor chauffør. Vi får aldrig så god en chauffør igen". Men det har de nu fået alligevel.

Når alle børnene er kommet ind i bussen, vinker de farvel til deres forældre, som har fulgt dem til stoppestedet, og så kører de af sted. Den lille røde bus kommer langt omkring. Sommetider kører den børnene på ture ud på landet eller i skoven, til en bondegård, til børneteatre, til zoologisk have eller til et museum eller måske til fødselsdag hos nogen, de kender. Men Søren vil allerhelst til Roskilde. Hver gang, der er lidt ekstra tid til køreturen, siger han altid: "Hvor skal vi så køre hen"? Og hvis der ikke er nogen, der foreslår noget, så siger Søren: "Ja, men så kører vi til Roskilde". Men de kommer aldrig til Roskilde, for hver gang,

der er tale om det, siger Thorvald og Katrine, at der er alt for langt, og derfor har de endnu ikke fundet ud af, hvorfor Søren så gerne vil til Roskilde.

Børnene er så glade for at køre med bussen, at de sommetider ikke vil ud igen, når de kommer til stoppestedet, hvor deres mor står og venter på dem. Så gemmer de sig bag ved et af sæderne, og så står der en mor og spørger: "Hvor er Per"? "Ja, han skal med mig hjem", siger Søren, og når Per hører det, så gemmer han sig endnu bedre, for han vil gerne med Søren hjem. Men så siger Søren, at han godt kan bruge en til at gøre rent i huset og lave mad, og det kan Per jo lige ordne, når han kommer med hjem. Men når Per hører det, skynder han sig ud af bussen, for han har ikke lyst til at gøre rent i Sørens hus.

En dag skal alle børnene på tur til et hyggeligt sted uden for byen, hvor der er en stor bålplads. Thorvald og Katrine er også med. De skal hjælpe med at lave bålet. Børnene har termokander med mælk og saftevand i deres tasker. De har også pølser og pølsebrød, som de skal riste på bålet. Thorvald og Katrine snakker meget om, om det nu kan lade sig gøre at få ild i bålet, for det har lige regnet, men Thorvald har taget aviser med, så det går vel, mener de. "Er der nogen, der har taget ket-

chup og sennep med"? spørger Thorvald, "for det har jeg glemt", men heldigvis har Ninna taget en hel flaske ketchup med, så der kan godt blive til dem allesammen. Kim har en stor dåse pølser med, så hvis der er nogen, der mangler, kan de få hos ham. "Ja, så har vi i hvert fald pølser nok", siger Thorvald, "bare vi nu kan få bålet til at brænde".

Under køreturen er Mimmi blevet dårlig tilpas, men hun har ikke sagt noget, og der er ingen, der har opdaget det. Hun ved ikke rigtig, hvad det er for en underlig fornemmelse, hun har inden i sig, men lige idet bussen standser, kaster hun op. Al hendes morgenmad kommer ud igen. Heldigvis får hun ikke noget på sit tøj, men derimod kommer der et ordentligt skvulp ned ad Ninnas jakke og på sædet ved siden af. Sikke et postyr. Thorvald skynder sig at få Mimmi ud i den friske luft, så hun kan blive kvik igen, og Ninna går ud med sin grisede jakke. "Du kan da ikke gå nogen steder med den jakke", siger Katrine, "og det er for koldt til, at du kan gå uden". "Du kan låne min", siger Søren, og så tager Ninna sin jakke af og tager Sørens på i stedet for, og så spadserer hele flokken af sted mod bålpladsen, mens Søren kører for at finde et sted, hvor han kan få bussen gjort ren, inden børnene skal hjem igen.

Da alle har nået bålpladsen, begynder de at samle brænde. Der skal meget til, for de vil have et ordentligt bål. Thorvald lægger pindene til rette, og det viser sig, at det går meget fint med at få det til at brænde, selv om det lige har regnet. Nu skal det brænde ned, så der kun er gløder, når pølserne skal ristes. Ninna holder øje med det, og de andre går hen og leger ved en grøft i nærheden, hvor der er en stor bro over. Her leger de "De tre bukke bruse". Thorvald tramper over broen og alle børnene bagefter: Trip trap trip trap.

"Hvem er det, der tramper på min bro"? siger Lars og Kim. De sidder under broen og er trolde, men det lykkes alle gedebukkene at komme over broen og op på sæteren, og nu går de på opdagelse på den anden side af grøften. Der er højt græs, hvor de kan gemme sig og lave huler. Nu må I ikke gemme jer så godt, at vi ikke kan finde jer, siger Thorvald, og pas på ikke at falde i grøften, siger Katrine.

Børnene bliver snart sultne af al den tumlen rundt i græsset, og Else har allerede spurgt tre gange:

"Hvornår skal vi spise"? da Ninna råber ovre fra bålpladsen: "Nu er ilden god", og alle styrter hen efter deres tasker og tager pølser frem. Det tager ikke lang tid at få dem ristet, og børnene sætter sig ned og tager mælk og saftvand frem, og Katrine går rundt og deler pølserne ud. "Har vi det ikke hyggeligt"? siger Thorvald. "Hør, fuglene sider her i toppen af træet og synger. De bliver nok glade, når vi er gået, og de kan spise alle de krummer, vi spilder på jorden".

På vejen hjem går de fleste af børnene og samler pinde, sten, blomster, græs og strå, som de vil have med hjem. Lille Ulrik går og slæber på en stor gren. Han leger, det er en traktor. "Skynd dig nu", siger hans storesøster. "Du kan ikke gå og slæbe på den store gren, så venter det alt for længe, inden de når hen til bussen. Smid den nu og kom her". "Nej, jeg vil have den med", siger Ulrik. "Ja, så kører Søren fra dig, og du kommer ikke med hjem". Ulrik begynder at græde, men storesøsteren tager ham i hånden, smider grenen til side og traver rask af sted med ham. Ulrik bliver sur og laver en masse vrøvl, men han skal jo med hjem. De kan ikke bare køre uden ham.

De er alt for sent på den, og da de når busstoppestedet, har Søren ventet på dem længe. "Kender I ikke klokken?" spørger han. "Jo" siger

Thorvald, "men skal vi ikke hellere snakke om noget andet".

Mens de kører hjem, siger Britta:

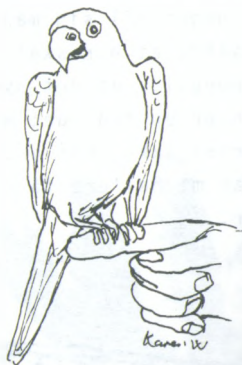
"Skal vi ikke synge en sang"?

Thorvald begynder straks at synge. Han sidder tit og synger i bussen. Børnene sidder og kikker på ham, som om han var et fjernsyn. "Hvorfor synger I ikke med"? siger Søren. "I kan vel ikke synge"? "Jo " råber alle børnene. " Nej, jeg tror slet ikke I kan ". Men så begynder børnene at synge af fuld hals "Højt fra træets grønne top", selv om der er lang tid til jul.

Den 1. december har Thorvald en stor pakke med, da han stiger ind i bussen. "Hvad har du i pakken"? spørger børnene. Thorvald pakker op. Det er en julekalender, han selv har lavet. "Næh, hvor er den pæn", siger Katrine. "Men hvor skal den være "? "Den kan vel hænge i bagenden af bussen", siger Thorvald. Søren siger, at den bliver nødt til at hænge uden på bussen, men det vil børnene ikke høre tale om, og Søren mener det vist heller ikke alvorligt, så den får sin plads baggest i bussen.

Søren siger, at han har også købt 24 kalendergaver, men han tager kun een med hver dag. Katrine synes, at de mindste børn skal have først, og derfor får lille Ulrik kalendergaven i dag. Det er en lille bil, så det kan nok være, at Ulrik bliver glad, for han elsker

at lege med biler. Hver dag i december sker der noget i bussen. Børnene kommer med kravlenisser, som bliver hængt op i vinduerne. De kommer med grankviste, som pynter i den lille vase, Søren har ved instrumentbrættet, og de laver en masse små nisser af garn, pibereensere, stof eller karton, og snart hænger der nisser i hele den øverste del af forruden og svinger frem og tilbage, mens bussen kører. Katrine har pyntet et minijuletræ, som også bliver hængt op ved siden af Søren. Nu er det en rigtig julebus. Katrine har også bagt julekager, og hun tager nogle med og deler ud til alle i bussen.

Thorvald sidder på bagsædet og synger alle de julesange, han kender, og det er mange. Så åbner Søren for radioen. De børn, der sidder forrest, sidder og lytter til radioen, og de der sidder baggest, lytter til Thorvald og synger sammen med ham. Men det er lidt svært for de børn, der sidder midt i bussen og kan høre begge dele. De bliver nødt til at holde sig for det ene øre.

En dag standser bussen ved torvet, hvor børnene skal ud og se det store juletræ, og bagefter går de rundt og kikker på juleudsmykningerne i butikkerne. Da de kører hjem igen, har de travlt med at snakke om alt det, de ønsker sig i julegave. Thorvald siger, at han ikke vil købe julegaver i år. Han vil selv lave dem. Det siger han hvert år, men det ender gerne med, at han køber nogle småting til sidst.

Katrine har for længe siden købt julegaver til sit barnebarn. Hun køber altid en masse ting til sit barnebarn, men nu skal hun også have købt noget til sin mand. Lars foreslår, at hun skal give ham en hoppebold, og det synes de andre børn er en god ide; men det mener Katrine ikke, han ønsker sig, så ham må hellere få et par nye vanter.

Den sidste dag før jul er bussen propfuld af børn. De har allesammen taget nissehuer på, og nogle er også i rødt tøj. "Hvor er I pæne", siger Katrine. Bussen stopper ved plejehjemmet, hvor de gamle bor. Børnene myldrer ud og skynder sig op ad trappen. De har glædet sig meget til dette besøg, og de har store kasser med fyldt med julepynt, som de selv har lavet, og nu går de rundt og deler det ud til de gamle. Bagefter får de saftevand og julekager, og så bliver juletræet tændt, og børn og gamle går rundt om træet og synger julesalmer. En af de gamle mænd har klædt sig ud som julemand, og han laver tryllekunster for børnene. En anden fortæller om, hvordan man holdt jul for mange år siden, da han var dreng. Og så er det tid til at tage hjem. Bussen holder allerede derude, og børnene skynder sig at få tøj på og siger farvel og glædelig jul til de gamle. "Kom og besøg os en anden gang", siger de gamle.

Da de kommer ud til bussen, har Thorvald taget nissetøj på, og står med en masse pakker og breve. Børnene hjælper ham med at få dem ind i bussen. Der er julegaver til Søren, og Thorvald har skrevet julebreve til alle børnene og tegnet billeder med nisser og dyr, og Katrine har bagt pebernødder, så der bliver meget at dele ud.

Alle er i højt humør, og mens bussen kører, synger de: "Højt fra træets grønne top". De når lige at blive færdige, til de er ved stoppestedet. Søren er helt ked af, at han ikke skal se børnene hele julen, men han glæder sig nu også til at lade bussen stå i nogle dage og hygge sig derhjemme.

"Kan I nu have en rigtig god jul allesammen", siger han. Børnene vinker: "Farvel Søren og glædelig jul"!

Inger Krogsdal

Brødskov Station. Nednormeret til trinbræt.

HVORFOR SLÆBE SIG
RUNDTRYGGET,
NÅR KARTOFFELBUSSEN
BRINGER TIL DØREN!

Rydegård's
kartofler 265053

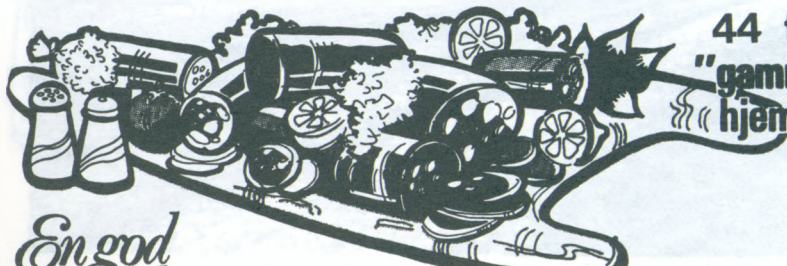
LAD HELLERE
FAGMANDEN

Tømremester
Knud Funder
Bygningsservice

02-26 50 30

Pølsefest

44 forskellige
"gammeldaws"
hjemmelavede
pølser

*En god
gaveide*

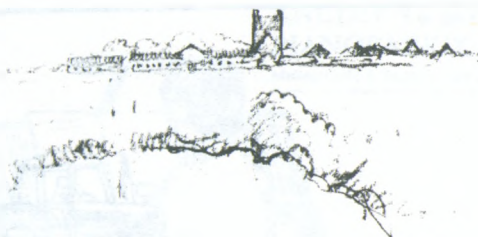
ZØFTING LARSEN
SDR. BANEVEJ 16 · HILLERØD · TLF. 261096

◊ FKNIST ◊

STATSAUTORISERET EJENDOMSMÆGLER MDE
OG VALUAR

DØNNEGÅRDSVEJ 5, 3400 HILLERØD

◊ TLF 02-26-51-63 ◊

ARKITEKTEN

den uvildige rådgiver mellem

BYGHERRE & HÅNDVÆRKER

Deres garanti for godt byggeri
til rimelig pris

STAUN & NØRGAARD, ARKITEKTER M.A.A.
SDR. BANEVEJ 24, TLF. (02) 25 18 00

PREBEN NIELSEN

Ny Hammerholt Købmandshandel

TELEFON

26 63 33

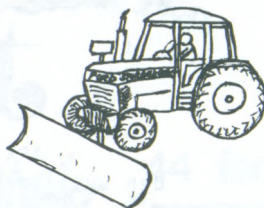
**BLOMBERGS
BLOMSTER**

Frederiksværksgade 15
3400 Hillerød

26 00 91

KOM **SNEPROBLEMERNE**
I FORKØBET.....

TRÆF ALLEREDE NU AFTALE OM SNERYDNING AF
PRIVATE PLADSER OG VILLAVEJE FOR VINTEREN 1983-84
MED

KOED HANSEN, STORBÆKSGÅRDEN
Tlf. 02-272937

**Frederiksborg
Køreskole
26 39 14**

**MUSIKHUSET
KNUDSEN & SØN
PIANOFABRIK ApS**

Møllestræde 3, 3400 Hillerød, Tlf. 26 05 03

STORT UDVALG I
MUSIKINSTRUMENTER OG NODER

REPARATIONER UDFØRES
PÅ EGET VÆRKSTED

